

WADVAARDERS BE RICHTEN

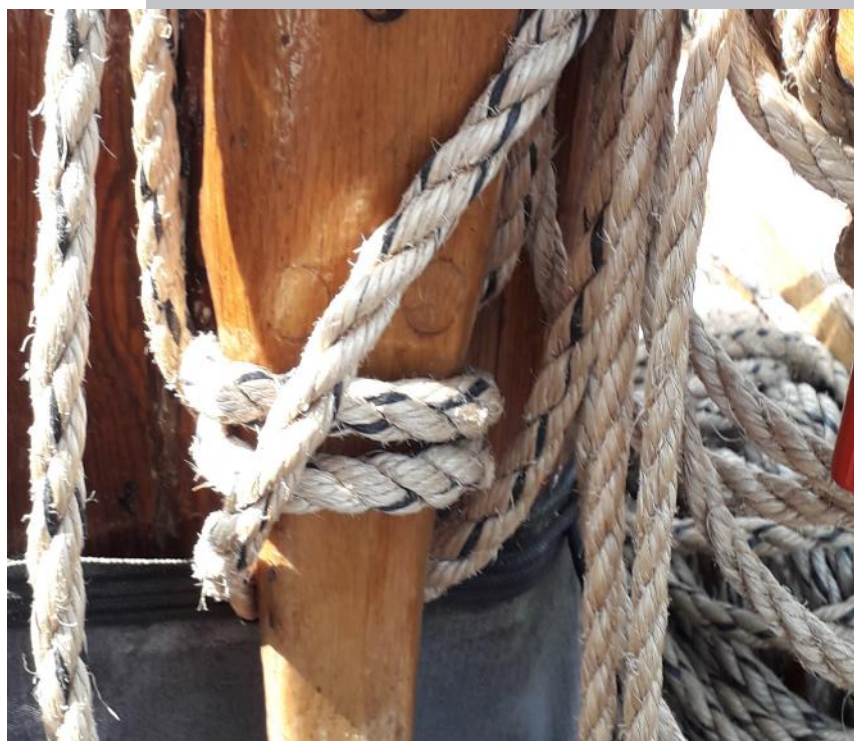
- ◆ ROUTE OVER DE OOSTEREEMS
- ◆ INTERVIEW MET DE VOORZITTER
- ◆ VERSLAG WADVAARDERSDAG 2023
- ◆ WADVAREN IN 2030
- ◆ DE NIEUWE AFSLUITDIJK
- ◆ RONDJE SCHIER MET DE KANO

**Voorjaar
2023**

Jaargang 32 nr 113

WADVVAARDERS VERENIGING VOOR VRIJ EN VERANTWOORD VAREN OP DE WADDEN

Vooraf

De Waddenzee zegt “ja”

De aak ligt met zijn botte boeg richting de wind en de schipper roept “nu!” Met al onze kracht trekken wij aan de voortros die wel twintig meter voor ons aan de steiger vastzit. Een muur van tegenkracht zit in dat touw, daar tegenin drie maten met maar een doel. Onze spieren zwellen op, mijn handen knijpen, nee klauwen in het ruwe touw, samen met de maten pakken we hand over hand, de veel te zware schuit komt in beweging tegen de wind. Dat overpakken gaat steeds sneller, toch lopen we elkaar niet in de weg, iedere centimeter touw betekent meer snelheid in onze aak. De landvast loopt ten einde, “nu al” kreun ik, op ons voordek grijpen twee maten ieder laatste stukje touw en trekken... “Geef roer”, roept de schipper en ik stuur de aak naar stuurboord, neus valt af van de wind. Meteen vliegt de fok omhoog en staat een tel later al vol, aan is die schoot! Het schip twijfelt, schudt zich los en bijt zich dan in het zoute water, de stuwende fokkenkracht, het zwaard geeft lift, we zeilen. Ik loer naar de overkant, zo’n twintig meter breed is onze havenkom, ja, loeren, want straks is het aan mij om overstag te gaan, hou hoe dan ook die gang erin. En weer naar de overkant, aan bakboord nu, de wind komt in, opnieuw overstag en de koers is nu de havenkom uit. “Ja, grootzeil erbij”, zegt schipper, en ik hoor de ontspanning in zijn stem. Ontspanning ook in mijn rechterhand, niet langer knijp ik het helmhout aan gort. Op zeil dit smalle haventje uit met elf ton hout onder de kont. Beloning is de Waddenzee, Wadvaarders zijn wij, de zee zegt “ja”, wij zijn voor de Waddenzee gemaakt.

Wij wensen u een heel fijn Wadseizoen toe!

Veilig de toekomst in

Veilig varen wordt steeds meer een issue. In de corona tijd hebben veel mensen een boot gekocht. Daar zaten ervaren schippers tussen, maar ook veel onervaren mensen. Die kunnen een gevaar voor zichzelf zijn, maar ook voor anderen, zoals in het volgende voorbeeld dat ik van dichtbij heb meegemaakt.

Wij lagen in het najaar op Terschelling. Er lagen toen maar weinig schepen in de jachthaven. Op een ochtend, tijdens harde wind, kwam een Duits zeilschip binnenvaren dat wilde aanleggen. De schipper wilde het schip met de boeg naar buiten keren, maar kreeg dat door de harde wind niet voor elkaar. Vervolgens gaf hij heel veel gas en dat ging met zoveel geweld dat het schip een flink stuk de steiger op schoof waarbij de elektriciteitskast volledig platging en de waterleiding doormidden. Dat gebeurde vlak achter een ander schip waarvan de schipper net aan het douchen was.

“Hij werd aan de ketting gelegd

Die zag een boeg voorbijkomen en hoorde veel motorgeweld. Op een paar meter na heeft hij de douchende man gemist. Deze had wel dood kunnen zijn! De havenmeester heeft het schip ‘aan de ketting’ gelegd en de politie gewaarschuwd. Het bleek een man op leeftijd te zijn die het schip recentelijk had gekocht. Hij had al veel meer schade gevaren. De politie wilde eerst niets doen, maar ondertussen had ik bij de politie melding gemaakt van gevaarlijk vaargedrag. Of dat bijgedragen heeft weet ik niet, maar de man heeft een vaarverbod gekregen. Een paar dagen later heeft iemand van de KNRM de boot naar Harlingen gevaren. Er zijn meer van dit soort voorbeelden, maar veiligheid komt gelukkig op allerlei manieren op de agenda. Het is een onderwerp in het Netwerk Waterrecreatie en heeft ook geleid tot het overleg over makkelijkere toegankelijkheid tot de Eemshaven.

INHOUD

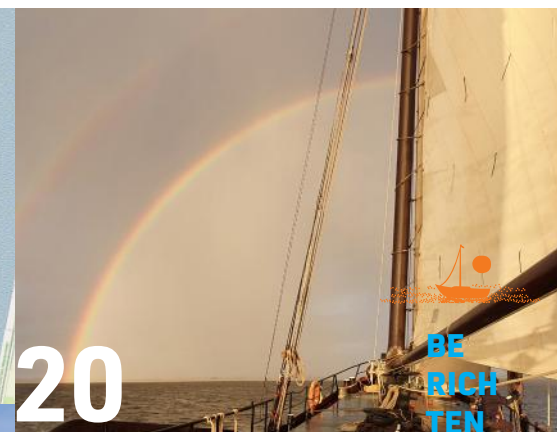
Wat ook gestart is, is aandacht voor waar we als vereniging in de toekomst willen staan. Daartoe is een werkgroep 'visie 2030' opgericht die het bestuur hierover gaat adviseren. Het is weliswaar een eind vooruit, maar 'regeren is vooruitzien'. Bertien Broekhans, medebestuurslid, trekt deze werkgroep en schrijft hierover in dit nummer.

Ik kijk terug op een geweldige Wadvaardersdag. Daar heb ik verteld over waar het bestuur zoal mee bezig is. Wel realiseer ik mij dat veel meer zaken, waar we als bestuur mee bezig zijn, waarschijnlijk niet bij de leden bekend zijn. Dat is ook mijn eigen schuld omdat ik dacht dat niemand zit te wachten op een uitgebreide jaarrede van mij. Volgend jaar gaat dit meer aandacht krijgen. Bovendien willen we meer over onze activiteiten gaan publiceren in de Wadvaarders berichten. Ik kan er nog veel meer over vertellen, maar wat ik nog te zeggen heb, staat in het interview dat Lex van Gijsel, hoofdredacteur, met mij heeft gehouden.

Rob Leemans, voorzitter

**WADVAARDERS
BERICHTEN**
**Inleverdatum
kopij**

Kopij voor Berichten najaar 2023 uiterlijk
10 september 2023 naar de redactie:
berichten@wadvaarders.nl

4 Eems en Oostereems

Rik Vasen beschrijft een alternatieve route.

6 De koers van de Wadvaarders

Een interview met onze voorzitter over diverse actuele onderwerpen.

10 Antifouling en de Wadvaardersdieptestaat

Voor beide onderwerpen een stukje toelichting.

11 Wad zie ik

Flora, fauna of objecten die je tegen kunt komen op het Wad.

12 Wadvaardersdag 2023

Terugblik op de Wadvaardersdag van 28 januari 2023.

15 Mooie route het zeegat uit

Peter Bakker beschrijft een route rondom de Kuipersplaat.

15 QuickTide 2023 beschikbaar

Een toelichting op de nieuwe verbeterde versie van Quicktide.

16 Waarheen met de Wadvaarders

Bertien Broekhans over de start van de werkgroep Wadvaren in 2030.

20 De Wadvaarderskalender

Toelichting op enkele foto's van de nieuwe Wadvaarderskalender.

22 Wadverdernog

Diverse wetenswaardigheden.

24 De nieuwe afsluitdijk

De veranderingen aan de afsluitdijk worden toegelicht door Wim Blankenstijn.

27 Boordbibliotheek

28 Rondje Schier met zeekano via vierde slenk

Een jaloersmakende kanobeleving door Robbert van der Eijk.

35 Erecode voor Wadvaarders

36 Achterlijker dan dwars

Verschillen en overeenkomsten tussen heden en verleden.

Eems en Oostereems

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

4

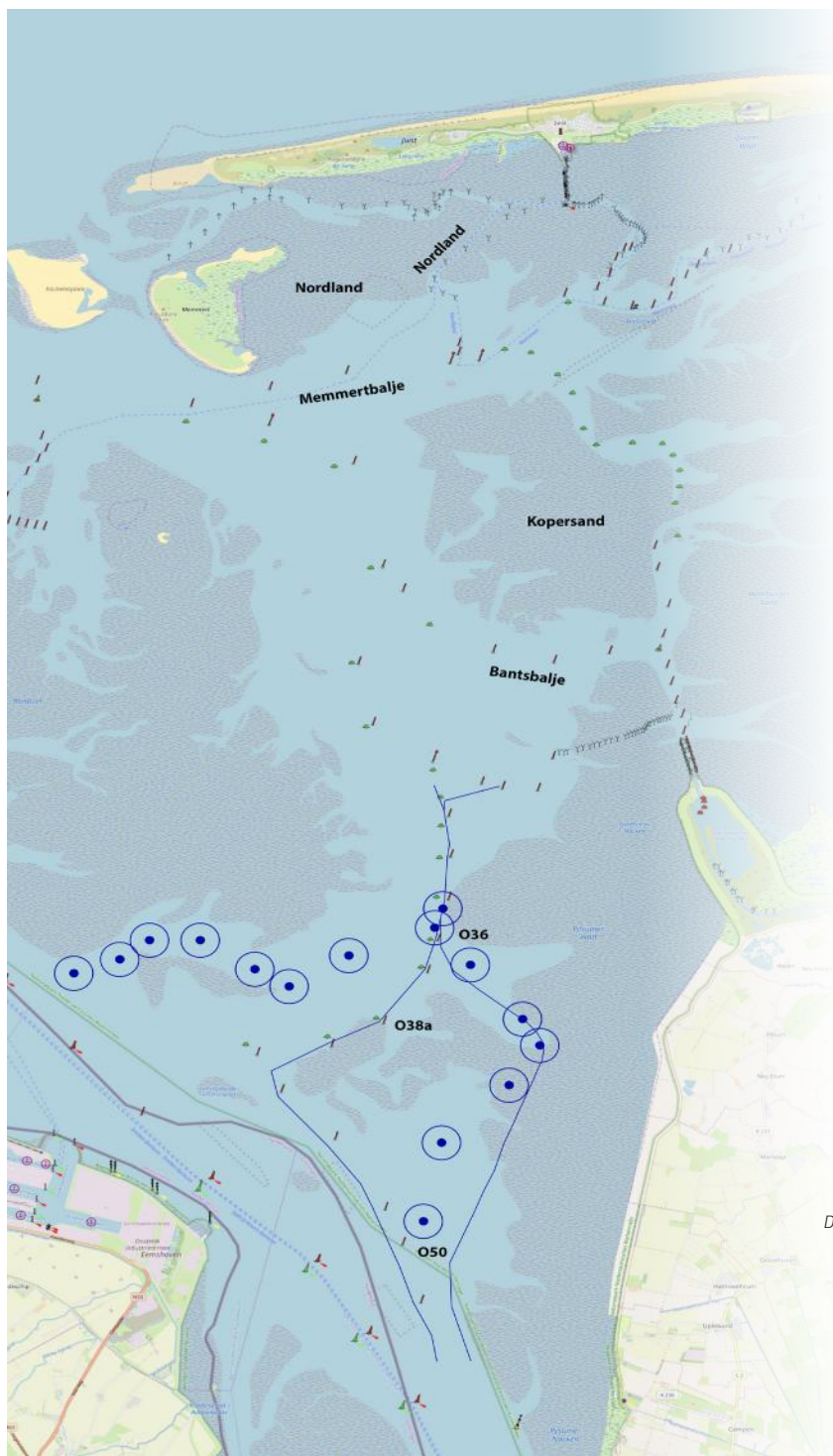
"Gaat het goed daarbuiten?", schreeuwde ze vanuit de kajuit. "Ja hoor", loog ik zittend bij het roer. Eigenlijk had ik een akelig gevoel in mijn buik. Ik voer vlak voor hoog water richting een voor mij onbekend wantij tussen de Oostereems en de Eems. Het wantij is niet betond en slechts summier beschreven op Duitse waddensites. Als ons schip hier vast zou lopen had ik op z'n minst wat uit te leggen!

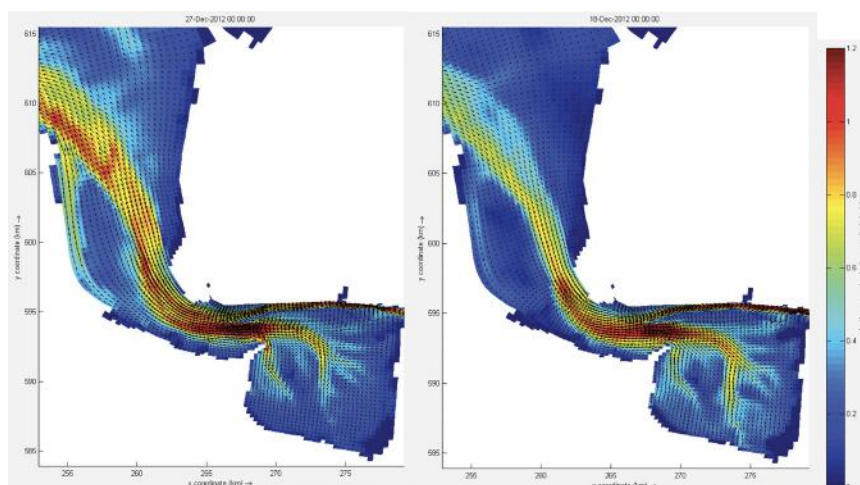
Ik had mij een jaar terug al voorgenomen om deze route ruim voor hoogwater uit te proberen, maar dat paste eigenlijk nooit in de planning. Nu was de geest rijp om deze zelf uitgezette route toch maar te varen. Het voordeel van deze route is groot. Niet dat de route korter is, maar we zouden langer de stroom mee hebben op de Oostereems en korter stroom tegen op de Eems. Heel vaak heb ik de betonning op de Oostereems naar de Eems gevolgd. Zie de track langs de betonning op het kaartje.

“Al voor het wantij wordt je geleid over een diepliggende vlakte

Je wordt dan al voor het wantij uit het meestromende water geleid over een diepliggende vlakte. Diepte 83 cm bij NAP nabij de ton O38a volgens Nautin. We zijn daar altijd vlak voor hoog water dus krijgen we op de Oostereems al de vloedstroom tegen richting de Eems. Rond kentering zijn we dan op de Eems, zodat we daar de ebstroom tegen krijgen. Vervolgens hebben we dan de complete tijdsduur van de eb nodig om tot Delfzijl of Termonterzijl te komen. Dat is lang genoeg om te gaan overpeinen of dat wat slimmer kan. Mijn gedachten gingen richting een alternatieve route.

De routes over de Oostereems

Benadering maximale stroomsnelheden bij eb (links) en vloed (rechts) op basis van het Eems-Dollard model

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

5

De route die ik tijdens een winteravond uitgewerkt heb, volgt de geul van de Oostereems in zuidoostelijke richting. Zie de cirkelvormige waypoints met de bijbehorende track op het kaartje. Vanaf de O36 verlaten we de betonning en bij de O50 volgen we de betonning weer richting Delfzijl. Tijdens het varen maak ik een schatting van de minste diepte. Die ligt rond de 50 cm bij NAP. Voorbij de O36 hebben we nog even de stroom mee richting het wantij. Maar met 5 knopen over de grond komt het moment snel naderbij dat onze voortgang afhankelijk is van de eigen voortstuwing. Vervolgens zijn we rond kentering op de Eems. Het water stroomt gedurende minimaal een uur nauwelijks. Maar tot Delfzijl is het dan nog 8 mijl. Dus halen we zoveel mogelijk snelheid uit het zeil. Als er weinig wind is staat de motor erbij. Want wanneer het water weer begint te stromen, stroomt het snel. Reken maar op 2 à 3 knopen. Dan willen we al dicht bij onze bestemming zijn. We zijn dan uiteindelijk 2 à 3 uur voor laagwater bij de haveningang van Delfzijl.

Vanaf het Duitse Wad

Als we van het Duitse Wad komen zijn we steeds tegen hoogwater bij de Eems. Of we nou van Norderney komen of uit de haven van Juist vertrekken. Vanuit Norderney moeten we het wantij van Juist over. Vanuit de haven van Juist zijn we niets beter af, want die valt een groot deel van het tij droog. Ook vanaf Greetsiel op het vaste land van Duitsland kunnen we op de Eems niet eerder zijn dan vlak voor hoogwater. De sluizen daar gaan meestal pas vier uur voor hoogwater voor het eerst draaien.

Vanaf Juist

Onze haven van vertrek die dag was Juist. Deze haven valt volledig droog, zodat we niet eerder dan halftij kunnen vertrekken. Dat is een flinke handicap, want zo kunnen we maar een paar uurtjes van de vloedstroom profiteren. We bedenken

dus een zo efficiënt mogelijke route. Er valt bij Juist meteen al veel te winnen door de Memmert Balje te vermijden. Als we de betonning zouden volgen krijgen we te kampen met de tegenstaande vloedstroom in de Memmert Balje. Daar tegenin varen zou zoveel tijd kosten, dat we laat op de Eems zijn, waardoor we daar dan tegen de hele bijna zes uur durende ebstroom moeten ploeteren. Dus draaien we voorbij de strekdam bij de haven van Juist meteen naar het westen. Dit is de Nordlandroute richting de Memmert Balje. Deze geul is ondieper dan de route die de veerboot volgt, maar net zo diep als bij de steigers van de jachthaven. Dus als we bij de jachthaven van wal kunnen steken, kunnen we ook de Nordland route varen. Hier staat een geringe tegenstroom. De Nordlandroute is beprikt, op de laatste vier rode tonnen na in de monding naar de Memmert Balje. In de Memmert Balje voelen we de sterke oostwaarts staande vloedstroom. Maar we steken de Memmert Balje zuidwaarts over, boeg richting zuidwest! Voorbij de groene tonnenlijn zien we de diepte teruglopen en voelen we de stroom afnemen. We varen dan over de westzijde van het Kopersand. Over dit deel van het Kopersand loopt geen stroom en het is er dieper dan de Nordland route. Op het Kopersand varen we zuidzuidwest. We zien dan vrij snel de scheidingston van de geulen Bants Balje en Oostereems. Deze ton is spits en veel groter dan de tonnen in de omgeving, dus zie ik deze ton altijd als eerste. Overigens heb ik voor de navigatie ook houvast aan de scheepvaart op de Oostereems. Daar is altijd wel wat scheepvaart. Bij de grote scheidingston pik ik de mee-staande vloedstroom op. Het is zinvol om daar de betonde geul de verkiezen boven verder varen over de ondiepte.

De koers van de Wadvaarders

Interview met

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

6

Op de Wadvaardersdag benoemde onze voorzitter enkele actuele onderwerpen die binnen het bestuur de aandacht hebben. In sneltreinvaart weliswaar, om de dag vooral ruimte te geven aan de geplande presentaties en workshops. De opsomming bevatte diverse onderwerpen waarvan we ons als redactie kunnen voorstellen dat de leden daar iets meer over zouden willen weten. Kortom, tijd om een in gesprek te gaan met Rob Leemans voor een toelichting op de belangrijkste aandachtspunten.

Rob Leemans op zijn Noordkaper

Wadvaarders Nieuw met de voorzitter

Rob is ruim 10 jaar lid van de Wadvaarders-vereniging, waarvan hij 7 jaar in het bestuur actief is, en alweer 6 jaar als voorzitter. Hij heeft een rijke professionele vaarervaring, zeevaartschool Terschelling, Marine, grote vaart en later ook stuurman op de Eendracht. Tegenwoordig bevaart hij de Waddenzee met zijn Noordkaper 31 vanuit Makkum. Daarnaast is hij ook geschoold als chirurg, gespecialiseerd in trauma's en heeft als trauma-arts gewerkt in diverse oorlogs-gebieden. In de scheepvaart heeft Rob beide passies gecombineerd als scheepsarts tijdens zijn beroepsvaart carrière.

Snelvaren

Al veel langer staat de discussie over veiligheid op de agenda, waaronder ook het snel-varen op de Waddenzee. Dit onderwerp is helaas weer heel actueel, na de aanvaring in het Schuitengat in oktober 2022. "Maar dat heeft wel als gevolg dat er nu extra aandacht voor is.", aldus Rob, die over dit onderwerp geïnterviewd is door Omroep Fryslân. "De mogelijkheid om hier nieuw beleid op te maken is groter dan ooit. De wens om regels met betrekking tot snelvaren aan te scherpen wordt besproken in het OBW (zie kader op pag. 9, red.). Hierbij valt te denken aan een algemeen verbod op snelvaren. Uitzonderingen kunnen dan gemaakt worden voor bijvoorbeeld snelveerdiensten, hulpdiensten en vergunninghouders, waarvoor een nieuw vergunningstelsel nodig is". Rob acht deze discussie van groot belang zodat we ook als Wadvaarders op een veilige manier vrij en verantwoord kunnen varen.

Beleidskader natuur Waddenzee

Het ministerie van LNV vindt dat er een beleidskader moet komen met betrekking tot de natuur in de Waddenzee. In dit verband is Rob geïnterviewd door de directeur Visserij en Landelijk gebied van LNV, Nanou Beekman. Rob: "Mijn pleidooi is daar dat we het beheer beter kunnen reguleren met gedragsregels dan met wetten en verboden, in lijn dus met de erecode voor Wadvaarders zoals die op dit moment bestaat om afsluitingen te voorkomen. Bovendien komt het voorstel van het beleidskader eerst in het OBW voordat het naar de minister gaat en heb ik er dus zicht op. We zijn bezig als Wadvaarders om hierover een 'position paper' samen te stellen. Alles in lijn dus met de Erecode voor Wadvaarders zoals die op dit moment bestaat om afsluitingen te voorkomen. De Erecode is inmiddels onderge-

bracht bij de BAW (zie kader op pag. 9, red.) waarmee deze een officiële plek gekregen heeft. De code wordt opnieuw bekeken en eventueel herzien, en er wordt gekeken of deze met nieuwe elementen uitgebreid kan worden om het bredere kader van het te maken beleidskader af te dekken. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan het vliegen met drones, of snel-varen". Het is natuurlijk wel van belang dat er voldoende bekendheid van de Erecode is bij de doelgroep, die voor dit beleidskader veel groter is dan alleen de Wadvaarders. "Er wordt nu gedacht om de cursus 'Ambassadeurschap Waddenzee' weer nieuwe leven in te blazen, zodat we een groter bereik krijgen zoals jachthavens, vissers, schippers en gemeentes."

Den Haag: probleem met stikstof en de vertaling naar de Waddenzee

De minister van Natuur en Stikstof kijkt door de Haagse bril naar de Waddenzee. Natuurlijk heeft de stikstofdepositie dichtbij natuurgebieden gevolgen voor de natuur, de EU Habitat-richtlijn is er niet voor niets. De Minister heeft vastgesteld dat de bestaande wetgeving die de Wadden beschermt voldoende bescherming biedt, maar om aanvullend, als een paraplu daar overheen een Beleidskader te laten ontwikkelen op basis waarvan het toewijzen of verbieden nog strikter kan worden ingevoerd. Het op het eerste gezicht abstract klinkende Beleidskader Waddenzee moet dan een toetssteen worden waarmee menselijke aanwezigheid op de Waddenzee nog verder kan worden begrensd. Of dit daadwerkelijk gevolgen gaat krijgen voor de toegankelijkheid van de Waddenzee zal de toekomst ons leren.

Afsluitingen

In de uitingen van de Waddenvereniging lees je al geruime tijd dat er gepleit wordt voor 30% afsluiting van de Waddenzee. Komt hiermee ons vaargebied in gevaar? Rob: "Nee, die 30% heeft betrekking op economische activiteiten, het zogenaamde 'economisch medegebruik'. Hiermee wordt dus niet de recreatievaart

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

7

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

8

bedoeld, maar vooral de bodem-beroerende activiteiten zoals garnalenvisserij en baggerwerkzaamheden. Ik spreek op regelmatig basis met de Waddenvereniging en er is bij hun geen enkele aanleiding om nieuwe afsluitingen voor Wadvaarders te bepleiten.

“Beide verenigingen zijn voor natuurbehoud

Sterker nog, de Waddenvereniging heeft belang bij een achterban zoals de Wadvaarders. Beide verenigingen zijn voor natuurbehoud. We moeten er echter wel voor blijven waken dat 30% afsluiting geen eigen leven gaat leiden en dat men daarbij weglaat dat het alleen economische activiteiten betreft. Dit heeft al onze aandacht.”

Wat wel impact kan hebben is de discussie rondom het baggeren van de Boontjes en de geul van Ameland. Het belang om daar te kunnen blijven varen is echter voor de beroepsvaart veel groter dan voor de recreanten.

Andere redenen voor afsluitingen komen vooral van beheerders zoals Staatsbosbeheer en It Fryske Gea ter bescherming van de flora. De Waddenunit is een uitvoeringsorgaan dat ook adviezen uitbrengt aan het LNV en is ook erg kien op het beschermen van vogels en zeehonden. Rob: “Helaas bestaat er geen overleg-structuur meer voor het bespreken van afsluitingen; ‘betrokkenen’ hoeven niet meer geraadpleegd te worden, maar wel geïnformeerd’. Er is inmiddels wel een mondelinge afspraak dat we in een vroeg stadium betrokken worden bij veranderingen van de zogenaamde artikel 2.5-gebieden.”

Waddenvereniging

De Waddenvereniging roept sinds vorig jaar op tot het afsluiten van 30% van de Waddenzee voor wat zij noemt ‘economisch medegebruik’. Want dit is volgens Tessa van Bussel (woordvoerder van de Waddenvereniging) in verschillende bestaande gevallen te ver doorgeschoten, daarnaast zouden er ook nieuwe gebruiksvormen op het gebied afkomen. Men wil de lappendeken van afspraken in de praktijk beter op elkaar aansluiten om op die manier daadwerkelijk meer rustgebieden te realiseren. Wadvaarders zullen met bijzondere belangstelling kijken wat het betekent dat de Waddenvereniging meer gebruiksluwe gebieden wil aanwijzen als gebruiksvrije gebieden.

Betonningsoverleg

In het betonningsoverleg wordt met RWS gesproken over het weghalen en bijplaatsen van tonnen. “Wij hebben in dit overleg geen inspraak omdat er gesaneerd moet worden om financiële redenen. Wat ook meespeelt is dat sommige geulen ondieper worden of platen zich verplaatsen. De veranderingen worden besproken in het overleg. Zo is er op dit moment een geul de Spruit ten oosten van Simonszand die aan het verdwijnen is, waar de tonnen zullen worden weggehaald. Maar tegelijkertijd loopt er een onderzoek naar de mogelijkheid om ze, op ons verzoek, aan de westkant te plaatsen omdat daar de geul steeds dieper wordt. En verder wordt ook naar ons geluisterd. Zo zijn er o.a. op ons verzoek tonnen bijgeplaatst voor extra visuele oriëntatie op de hoek Boontjes-Pollendam, de oversteek van de Blauwe Slenk naar de Oost-Meep en de Spathoek bij Terschelling. Ook wordt een pilot gestart met virtuele tonnen, hoewel dat voorlopig uitgesteld is.

Groene dijken

“Ook via het OBW zijn we bezig om meer zogenaamde groene dijken aan te leggen, in plaats van beton. Dit is een maatregel waarbij de natuur gebaat is, maar er wel veranderingen in natuurgebieden nodig zijn. Groene dijken moeten breder zijn dan betonnen dijken en lopen daarmee uit in Natura 2000

Groene dijk op Schiermonnikoog

gebieden. Als je dat op een goede manier doet, heeft de natuur een win-win. In dit verband trekken we samen op met het CWN (Coalitie Wadden Natuurlijk) en de Wetterskippen. Echter laten wetten dat nu niet toe, maar bij het LNV heb ik gehoor gekregen voor eventuele juridische aanpassingen.”

“De natuur is hierbij gebaat

Verlies containers

De grootste bedreiging voor de Waddenzee op dit moment is het verlies van containers, zoals het incident met de Marcos V in februari 2022. In het OBW en in het trilateraal overleg wordt gesproken over nieuwe sjortechneken en regels voor maximale stapelhoogtes. In het trilateraal overleg praten de Waddenlanden Duitsland, Denemarken en Nederland met elkaar over hun gezamenlijk belang. “Als oud-stuurman weet ik waar het over gaat en zit ik hier bovenop.”

Waddenzee zelfstandig

“We zijn voorstander van het krijgen van een eigen entiteit voor de Waddenzee. Er zijn veel overleggen en organen die beleid- en beheerplannen maken, maar telkens zonder bijbehorend budget. Dus de organisaties die tot uitvoering moeten komen, moeten zelf de budgettering rond zien te krijgen. Dat leidt in veel gevallen tot uitstel of afstel. Als de Waddenzee een eigen entiteit zou zijn met een eigen budget, wordt e.e.a. een stuk makkelijker.

Of dat dan in de vorm van een nieuwe provincie (uiteraard niet bespreekbaar) een nationaal park of een stichting moet zijn, is onderwerp van discussie.”

Kabels, Holwerd aan Zee, Dark Sky

Naast genoemde onderwerpen zijn we ook nog bezig met diverse andere zaken zoals kabels in de Waddenzee. We willen geen bodembroering voor de aanleg van kabels voor windmolens, maar ook de eilanders willen geen extra kabels voor hun eigen energievoorziening. Ze zijn bezig dit op te lossen met meer lokale opslag. We doen mee in de discussie over Holwerd aan Zee en de ontsluiting van de binnenzee met de Waddenzee. En in het trilaterale overleg praten we over Dark Sky, het terugdringen van lichtvervuiling boven de Waddenzee.

Rob: “Zoals je ziet een groot scala aan aandachtspunten. Zodra hier belangrijke voortgang of besluiten genomen worden, zullen we dat onze leden laten weten.”

Beleid en beheer Waddenzee

Het OBW (OmgevingsBeraad Waddengebied) treedt adviserend op richting het BOW (Bestuurlijk Overleg Waddengebied) waar beleid gemaakt wordt voor het orgaan dat verantwoordelijk is voor het beheer van de Waddenzee, de BAW (Beheer Autoriteit Waddenzee). Het OBW wordt betrokken bij alle onderwerpen die in het BOW besproken worden. Deze beheerstructuur, de ‘nieuwe governance’, is nader uitgelegd in de Berichten 108 (najaar 2020). Rob Leemans is nog tot 2024 benoemd voor de zetel ‘recreatie en toerisme’ in het OBW, waardoor hij de belangen van de Wadvaarders kan behartigen.

<https://wadvaarders.nl/publicaties> (zie pag. 8-11)

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

9

Antifouling

Door Peter Bakker, 'Maria'.

Onder de vlag van Waterrecreatie Nederland werken watersporters met partners in de sector samen aan duurzaam varen. Ook de Wadvaarders zijn daarin goed vertegenwoordigd.

Een van de issues is antifouling. Vrij en verantwoord varen wordt binnen die groep vertaald als "een goede oplossing voor aangroei met minimale schade voor

het milieu". En dat wordt gelukkig breed gedragen.

Uit praktijktesten blijkt dat op zoet water alles het redelijk doet. Dus is er geen reden om een milieubelastend product te gebruiken. Op zout (en brak) water - in ons vaargebied dus - ligt dat anders. Daar werkt alles op z'n best matig. Ook dan kun je dus net zo goed het minst milieubelastende product kiezen. Maar die matige werkzaamheid blijft onbevredigend.

Er zijn inmiddels producten te koop die

veel beloven: goede werking bij minder milieubelasting. Toch zijn er twijfels. Is het bijvoorbeeld wel zo veilig om siliconen te gebruiken? En dragen folies niet bij aan de vervuiling met microplastics? Het lijkt erop dat alle antifouling milieurisico's hebben. De toekomst lijkt aan harde, gifvrije coatings te zijn in combinatie met regelmatig schoonmaken. Dat vraagt wel om een geschikte infrastructuur (denk bijvoorbeeld aan borstelbanen).

We houden de vinger aan de pols. Want als het anders moet, dan kun je beter voor de kudde uitlopen. Dan bepaal je immers de koers; loop je achteraan dan stap je in de stront.

Je kunt het onderwaterschip van aangroei ontdoen als je harde antifouling hebt gebruikt. Bij zelf slijpende antifouling is het beter voor milieu en schip om ervan af te blijven.

De Wadvaardersdieptestaat

Elk jaar ontvangen wij van Rijkswaterstaat een dieptestaat met van alle geulen op de Wadden de meest recente loding. Hiermee maken wij de Wadvaardersdieptestaat. Op de website www.nautin.nl vind je altijd de meest recente versie.

Dit laatste jaar zijn de dieptes van veel geulen flink veranderd. Dus zorg dat je de laatste versie van deze dieptestaat aan boord hebt. Vooral als het ondieper is geworden dan hebben wij als Wadvaarders daar last van. En in een tiental vaarwaters is dat ook het geval. Kijk maar in het overzicht.

We houden de dieptestaat actueel

De vrijwilligers van Nautin houden deze dieptestaat zorgvuldig bij. Zij volgen de meldingen van Rijkswaterstaat en het Duitse "Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie". Maar er komen ook meldingen binnen bij de Wadvaarders of bij Nautin van veranderde dieptes. Ook dan worden de gegevens in de dieptestaat bijgewerkt. Uiteraard pas na een zorgvuldige beoordeling. Zo heb je altijd laatste informatie bij de hand. Ook in QuickTide vind je altijd de laatste bekende dieptemelding.

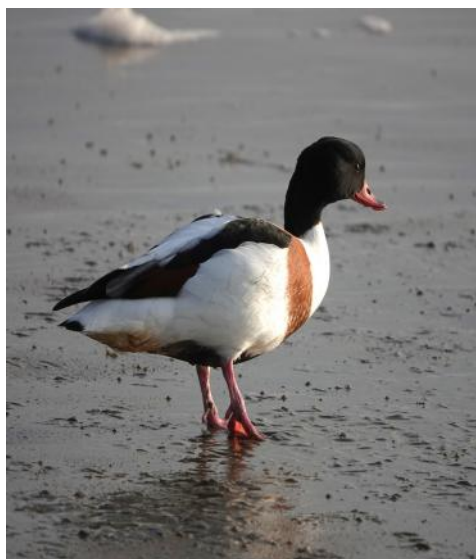
Vaarwater	Verandering	Huidige diepte	
		NAP	LAT
Boschgat bij Ameland	240 cm ondieper	10	-150
Dantziggat tot Scheepsgat	120 cm ondieper	300	128
Oost Meep	70 cm ondieper	120	-28
Pieterburenwad	60 cm ondieper	50	-118
Smeriggat	50 cm ondieper	50	-125
Spruit	50 cm ondieper	50	-125
Fransche Gaatje	40 cm ondieper	60	-88
Vlieslout	40 cm ondieper	200	52
Ra (Eemswadje)	40 cm ondieper	50	-142
Schild	30 cm ondieper	130	-45
Dollard	30 cm ondieper	120	-140

Zelf een melding doen? Ja, graag!

Vaar je over een wantij en blijkt dat ondieper dan aangegeven is, maak daar dan melding van. Dat kan eenvoudig op www.wadvaarders.nl/melding. Je helpt er je collega-vaarders mee. Ook meldingen van geulen die verlopen zijn of verdwenen boeien. We horen ze graag.

Vanuit de gedachte dat meer kennis van wat je ziet ook leidt tot meer beleving, belicht deze rubriek planten, dieren of objecten die je tegen kunt komen op het Wad. Je vraagt je af wat het is, of je weet wat het is, maar wilt er iets meer over weten.

Bergeenden

Op de Waddenzee zie je regelmatig grote groepen Bergeenden zwemmen. Een grote eenden-soort, met opvallende kleuren. Het verspreidingsgebied is echter veel groter: van Noorwegen tot Zuid-Frankrijk en zelfs de Noordkust van Afrika. De ca. 60 cm lange vogels hebben een spanwijdte van meer dan een meter, foerageren in ondiep water en zijn daar vooral op zoek naar ongewervelde dieren. De vogels broeden in holen in duinen en kwelders en leggen gemiddeld zo'n 8 tot 12 eieren. In de zomer (juli-augustus) trekken vele duizenden Bergeenden vanuit Noordwest-Europa naar de Waddenzee om veilig te kunnen ruien. Voorheen alleen in het Duitse gedeelte, maar sinds de jaren '90 ook in het Nederlands gedeelte van de Waddenzee. Tijdens deze rui, waarin de vleugel- en staartveren uitvallen en vernieuwd worden, zijn de vogels zo'n vier weken lang niet in staat om te vliegen. Denk daar dus aan als je ze voorbijvaart. De ruiende vogels komen naar zee vóórdat hun jongen kunnen vliegen, die dus achtergelaten worden in het broedgebied en door een paar volwassen achterblijvers verzorgd worden. Sommige kuikens bereiken het water wel en worden daar ook in crèches verzorgd. In koude winters trekt de Nederlandse populatie Bergeenden naar Engeland en Frankrijk, maar noordelijke exemplaren trekken dan juist naar Nederland.

Perenboomriffen

Vanuit het NIOZ op Texel (Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee) wordt uitgebreid onderzoek gedaan naar het belang van harde bodems voor het onderwaterleven. Daarvoor worden verschillende kunstmatige riffen in het water neergezet, zowel op droogvallende platen als op permanent onderwater blijvende plekken. Zo zijn onder Vlieland in april 2022 riffen van perenboomtakken geplaatst in geulen. Ze staan op zo'n diepte dat ze ook met laagwater onderwater blijven. Je zult ze dus normaal gesproken niet kunnen zien. De piramidevormige takkenbossen zijn buiten de gebruikelijke vaargeulen neergezet maar als zwerfende Wadvaarder kun je er toch mee in aanraking komen. Een rijk vertakte perenboom biedt onderwater veel schuilplekken. Een rif van perenboomhout klinkt wel gek, maar toch is het niet zo vreemd; Als wij mensen dat niet zouden verhinderen zou via Rijn en Eems jaarlijks ongeveer 800 kub hout de Waddenzee binnen stromen, afkomstig van takken en bomen die in de rivier zijn beland.

De grootste kans om de riffen van perenbomen te zien, is in augustus als ze boven water worden gehaald om te zien wat er op en om de riffen leeft. Na een halfjaar heeft zich een rijke leefgemeenschap ontwikkeld met meer exemplaren en meer soorten van vooral zeepokken, poliepen, mosdiertjes, wormen, zeesterren, garnalen en vissoorten. De takkenbossen zijn overdekt met zeewier en leveren een veel rijkere fauna op dan op de schrale zandbodem van de omringende platen.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

11

Wadvaardersdag 2023

BE
RICH
TEN
Voorjaar
2023

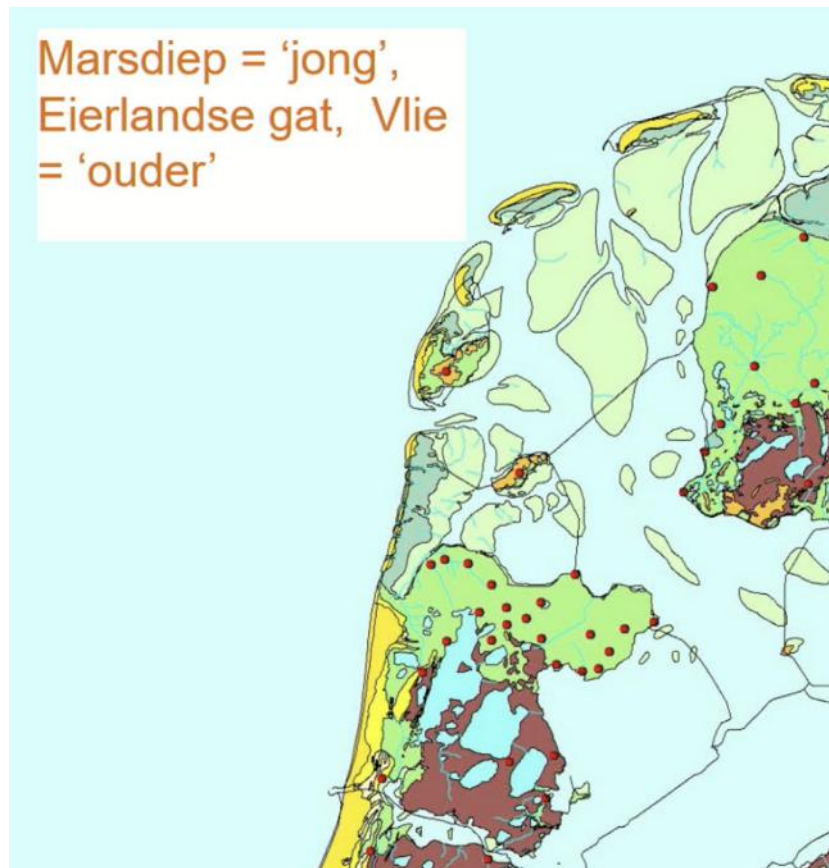
Jaargang 32 nr 113

12

Elk jaar vindt op de vierde zaterdag in januari de wadvaardersdag plaats in de Maritieme Academie in Harlingen. Tijdens coronajaren moest de vereniging uitwijken naar een andere datum en zelfs één keer alleen online bijeenkomen. En in een lustrumjaar wordt de wadvaardersdag op een van de Waddeneilanden gehouden. Het eerstvolgende lustrum is in 2025. Maar dit jaar kwamen meer dan 200 leden zaterdag 28 januari naar de gastvrije, ons zo vertrouwde Maritieme Academie. Een record!

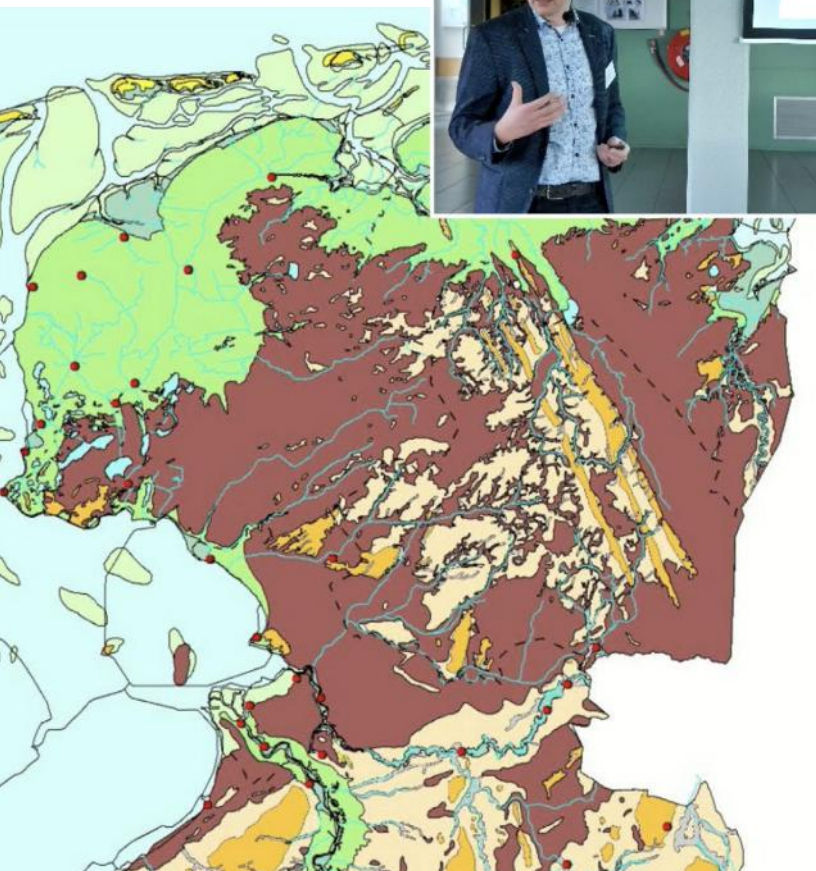
“Een record aantal leden op de Wadvaarderdag!

Marsdiep = 'jong',
Eierlandse gat, Vlie
= 'ouder'

Het programma van de wadvaardersdag is er dan ook wel naar: een ochtend met een boeiende lezing, afgesloten met een keuzeprogramma uit negen workshops en lezingen. Na de lunch de algemene ledenvergadering waar veel tijd is ingeruimd voor de verschillende werkgroepen van Netwerk Vaarrecreatie Nederland, waarin verschillende wadvaarders meedenken. Aan het afsluitende warme buffet deden nog ruim 100 leden mee. Na een korte inleiding van voorzitter Rob Leemans, heette Arjen Mintjes, directeur van de Academie, ons welkom en deed de suggestie om de wadvaardersdag volgend jaar maar wat later te houden zodat we terecht zouden kunnen in het nieuwe, groter gebouw dat naast de oude wordt gebouwd.

Jelmer Cleveringa van Arcadis liet in een vlotte verteltrant zien hoe de Waddenzee sinds de jaartelling is geëvolueerd tot de huidige Waddenzee. Hij ging dieper in op het dichtslibben van het Kimstergat ten oosten van Harlingen en van de Boontjesgeul tussen Kornwerderzand en Harlingen als gevolg van zowel de

De Waddenzee, 1500 na Christus. Jelmer Cleveringa van Arcadis over de morfologie van de Waddenzee.

natuurlijke sedimentatie als door de aanleg van de Afsluitdijk. De voorspelling is dat de komende tientallen jaren de Waddenzee ondieper zal worden, met nog meer baggerproblemen dan nu al het geval is. Door de voortgaande zeespiegelstijging wordt de Waddenzee daarna toch weer dieper. Voor wie de lezing niet heeft gevolgd, loont het zeker de moeite om de lezing en ook de rest van de wadvaardersdag terug te zien. Dat kan via de website, kijk onder voor leden – bijeenkomsten.

De Wadvaarders-wisseltrofee

Elk jaar kent de vereniging de Wadvaarders-wisseltrofee toe aan een organisatie of persoon die voor de vaarrecreatie in het Waddengebied van betekenis is. In 2022 was dat het haventje De Cocksdorp op Texel. Karin Scholte kwam de trofee weer inleveren, onder dankzegging voor de vele aandacht en ondersteuning die ze van de Wadvaarders hebben gehad. Iedere keer

Karin Scholte geeft de trofee met aanvulling terug aan Rob Leemans

moet er iets aan de trofee worden toegevoegd, dit keer is dat een houtje van Texel met de tekst 'Hoop voor de toekomst' tegen de achterwand.

Vervolgens is de wisseltrofee uitgereikt aan Marleen Maarveld van de Stichting Waterrecreatie Nederland, die zich landelijk breed inzet voor de waterrecreatie. Niet alleen belangenorganisaties, maar ook de publieke organisaties zoals gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk zijn daarin vertegenwoordigd. De organisatie houdt zich o.a. bezig met duurzaamheid, vaarroutes en veiligheid en heeft met tal van zaken bemoeienis van de eerste gedachten over een onderwerp tot en met de praktische uitvoering van maatregelen.

Eind van de ochtend verdeelden men zich over acht verschillende lokalen voor de workshops en lezingen met onderwerpen als varen op het Duitse wad, het varen van onbetonde routes en Dark Sky fotografie. Omdat voor de workshop QuickTide veel belangstelling was, werd die in de centrale hal gehouden. Velen vonden het jammer dat je maar tijd had voor één van de workshops.

Verschillende sprekers na de lunch

Na de lunch werden 's middags de technische onderdelen van de Algemene Ledenvergadering vlot afgewerkt waardoor er ruimschoots tijd over bleef om de verschillende vertegenwoordigers van Wadvaarders in de werkgroepen bij het Netwerk Vaarrecreatie Nederland aan het woord te laten. Het Netwerk is onderdeel van de Stichting Waterrecreatie Nederland. Na een inleiding van Bert Jongepier over werkgroepen binnen het Netwerk beschreef Peter Bakker, apotheker en jurist, voor de werkgroep 'antifouling' de problemen met de middelen tegen algengroei op zoutwater. In deze Berichten staat hierover een kort artikel van Peter Bakker.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

13

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

14

Daarna nam Maarten Snel het stokje over. Hij roerde drie onderwerpen aan en refereerde allereerst aan de website 'Varen doe je samen'. Er zijn geen gegevens over het aantal ongelukken op het water, maar officieus zouden er in 2022 meer dan 450 reddingacties van de KNRM op de Waddenzee hebben plaatsgevonden. Voor het grootste deel veroorzaakt door slecht onderhoud van de boot met motoruitval e.d. tot gevolg. Hij waarschuwt ervoor dat de (jacht)radars op onze schepen officieel geen goedgekeurde radar zijn en dat als varen op radar verplicht is je in dat geval dus niet mag doorvaren. Als derde punt wijst hij op de gevaren van snel varende schepen. Kijk steeds goed uit en met name ook achter je.

De volgende spreker, Eilard Jacobs, lid van de klankbordgroep 'vuilwaterlozing' geeft aan dat de infrastructuur voor de lozing van vuilwater nog verre van op orde is. Verschillende partijen twijfelen over de noodzaak om de lozingen aan banden te leggen. Maatregelen kunnen extra kosten voor de wadvaarders betekenen zoals aanpassingen aan het schip, voor zover die al op recreatieschepen toegepast kunnen worden. Een idee is de afvoer te verzegelen zodat lozing buiten de specifieke lozingspunten bemoeilijkt wordt. Invoering zal op z'n vroegst in 2026 zijn.

Workshop over de vernieuwde afsluitdijk

Als vierde in de rij sprekers berichtte Geard van Dorp uit de werkgroep 'registratie' hoe hij schrok bij de eerste bijeenkomst van de werkgroep. Het gaat in deze werkgroep om een eventuele registratieplicht voor pleziervaartuigen. Aanwezige ambtenaren van verschillende ministeries hadden als insteek het aanpakken van het witwassen van crimineel geld in de recreatievaart en vaarders te laten betalen voor het varen. Hij heeft tot nu toe sterke twijfels bij de effecten die de overheid ervan verwacht en welk problemen er effectief mee opgelost worden.

Bert Jongepier besluit het overzicht van de netwerkgroepen met die van de energietransitie. Overgang naar fossielvrije, emissiearme, hybride of elektrische voortstuwing zal in de toekomst onontkoombaar worden, maar de weg is nog lang, zeker voor de kleinere schepen bij de recreatievaart. Veel ontwikkelingen staan nog in de kinderschoenen.

“Waar wil de Vereniging Wadvaarders staan in 2030?”

Een van de workshops betrof het beleid en het functioneren van de vereniging. Bestuurslid Bertien Broekhans presenteerde de op te richten werkgroep die zich gaat buigen over de toekomstvisie van de Wadvaarders. Waar staan we, waar willen we in 2030 staan? Wat moeten we als vereniging doen om het vrij en verantwoord varen te behouden en vorm te geven. Ze nodigt ieder lid uit om mee te praten over de aanpak in de komende jaren en hoe we ervoor zorgen dat de Wadvaarders als club wordt gevoeld.

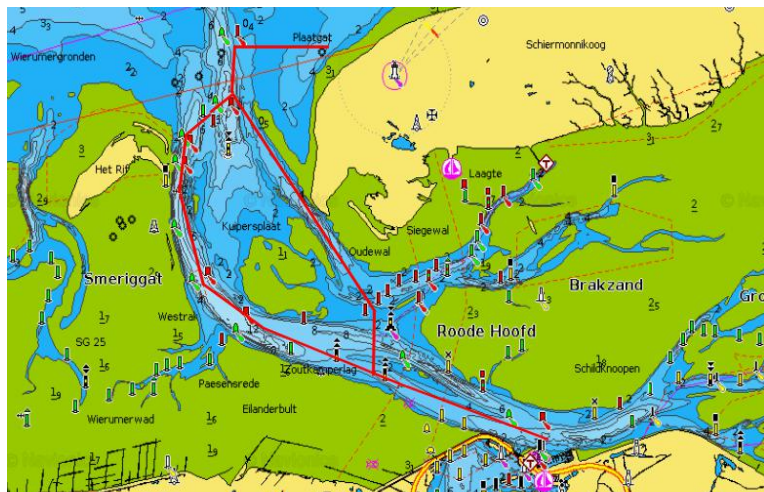
De Wadvaarderskalender

Als sluitstuk presenteerde Maarten Snel namens de kalenderwerkgroep de speciale Wadvaarderskalender in twee varianten, één met getijdengegevens van Harlingen en één met de getijdengegevens van Lauwersoog. De kalender is samengesteld met foto's van leden. Bijzonderheid is ook dat de kalender een dertiende maand heeft, namelijk met januari 2024. De kalender is vrij te downloaden via de website.

Na een korte rondvraag werd de vergadering gesloten en toog men naar de kantine voor de na-borrel en in afwachting van het warme buffet.

Als je nu met spijt leest wat je allemaal voor boeiends hebt gemist omdat je niet op de wadvaardersdag kon zijn, kun je opgelucht ademhalen en de streaming van de hele dag via de website bekijken. Een aanrader.

Mooi stroomrondje het zeegat uit (en terug)

Terwijl de armada in Lauwersoog nog wacht op HW om richting eilanden te gaan vertrekken wij één à twee uur voor LW om een 'ruim rondje Kuipersplaat' te varen.

Met het laatste afgaande tij stromen we door de Kamperlaag richting het Westgat. We volgen de tonnen langs Engelsmanplaat en de hoge rand van het Rif.

Er is wel wat deining, maar echt hoge golfslag is er bijna nooit bij dit lage water. Dan gaat de geul plots naar noordoost en bij de rode ton WG 12 draaien we naar zuidoost. We hebben de elementen goed

ingeschat en zijn hier rond LW. Nu gaat de stroom ons weer helpen richting Schier of Lauwersoog. We zien in de verte een hoge bank liggen aan de Westkant van Schier: daar moeten we vlak langs. Hier is het niet betond, maar tegen de tijd dat het echt smal wordt zien we duidelijk de scherpe scheiding van de bank.

Met 10 meter diepte en een hoge bank vlak naast ons aan de oostkant en een gorgelende bank onder water aan de westkant, zeilen we richting de kleine groene ton GVS-3. Daar zitten we weer

tussen de tonnen. Wat ook kan is gewoon pal zuid doorzeilen: het is overal ondiep dus de kortste weg is de snelste en zo mis je een stukje tegenstroom onder de Kuipersplaat.

Ondertussen is het opkomend water, dus er zijn geen grote risico's om buiten de geulen te varen. Vlakbij ligt de diepere geul voor de veerboot, maar een 1 meter diepe bank beschermt ons voor hoge golven en de veerboot gaat daar niet hard bij LW. De rest is appeltje-eitje richting Lauwersoog. En ook nu weer, vanwege het anti-cyclisch varen, de sluis voor ons alleen.

Bonusrak voor gevorderden

Een extraatje is om vanuit WG-12 nog even door te zetten richting WG-10A en halverwege pal oost te varen richting het strand van Schier. Doe dit alleen bij weinig golfslag of bij zuidenwind want het is een ondiep stukje (1 meter, sterk variërend). Bij de virtuele boei: "rode en witte vuurtoren op één lijn" draai je om en neem je dezelfde weg terug naar de geul, als dat 'windtechnisch' mogelijk is.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

15

QuickTide-2023 staat klaar voor gebruik

De 2023-versie van QuickTide staat weer klaar en is weer beschikbaar voor de leden van de Vereniging Wadvaarders. Deze nieuwe versie van QuickTide is te downloaden in de Apple Store en in Google Play Store. Voor de Windows versie kun je terecht op de Nautin-website.

Nieuw in QuickTide

Locaties te selecteren via een kaart

De mooiste vernieuwing is het kiezen van een ondiepte, getijdenlocatie rechtstreeks via een kaartje. Door het vizier op een locatie te schuiven kan die locatie worden geselecteerd. Ook kan de kaart worden verschoven of "eenvoudig" geklikt worden in de buurt van een locatie.

Verbetering van de gebruikers-interface

Het menu is uitgebreid met extra knoppen. De diverse functies zijn daarmee eenvoudiger te bereiken.

Vereenvoudiging van voorkeuren instellen

Het scherm voor het instellen van voorkeuren is een stuk duidelijker gemaakt. De keuze zijn beter in beeld, zoals:

- wil je in NAP of LAT werken,
- welke grafiek wil je getoond hebben,
- welke taal moet QuickTide spreken.

Getijdenverwachtingen voor Duitse locaties

QuickTide toont de verwachtingen voor de Nederlandse locaties (de rode lijn), maar helaas nog niet voor de Duitse locaties. Hier wordt nog hard aan gewerkt. De vrijwilligers van Nautin hopen dit in de komende tijd te kunnen realiseren.

Heb je problemen met registreren van QuickTide. Log dan eerst even in op de Nautin-website. Doe dat als Wadvaarder. Daarna heb je weer voor een jaar toegang.

Waarheen met de Wadvaarders

– naar een werkg

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

16

Op de achterpagina van de Wadvaarders Berichten is het meer dan eens gevraagd: wat is het toekomstperspectief van de Vereniging Wadvaarders? Er is de Erecode, en er zijn vele activiteiten en vele overleggen met en door de vereniging Wadvaarders. Maar wat willen we daar (ook alweer) mee bereiken, en hoe doen we dat? Elders in dit nummer schetst de voorzitter in een interview hoe actief de vereniging is. Daarnaast lijkt het ook het bestuur tijd om de visie en aanpak voor toekomstbestendig wadvaren breed te bespreken. Dat gebeurde op de Wadvaardersdag in een workshop – en zeker niet voor het laatst.

ers

Werkgroep Wadvaren in 2030

Aanleiding

De aanleiding om ons te beraden op de toekomst van het wadvaren zijn ontwikkelingen om ons heen die veranderende omstandigheden kunnen veroorzaken voor (besluitvorming over) wadvaren. Velen denken dan allereerst aan zeespiegelstijging of bodemdaling. Anderen misschien aan een veranderende houding van natuurbeschermingsorganisaties of overheden. Of misschien aan allerlei plannen en de uitvoering daarvan die het Wad, zoals we dat kennen, veranderen. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot verandering van de wadden, van onze beleving van de wadden, of tot de druk om vrij wadvaren beperken.

Van een actievoerende club heeft de Vereniging Wadvaarders zich ontwikkeld tot een betrouwbare en meedenkende partner voor andere organisaties die zich om het Wad bekommeren, van Rijkswaterstaat en Waddenvereniging tot havenmeester en wadloper. De steun voor de belangen waar onze vereniging voor staat, blijkt uit het groeiend ledenaantal. Om die belangen ook in de toekomst goed te behartigen, en zo mogelijk te realiseren, is het zaak uit te gaan van weloverwogen standpunten die gestoeld zijn op een heldere visie. De signalen die het bestuur bereiken, wijzen ons erop dat bovendien de zichtbaarheid van al die belangenbehartiging nog beter kan binnen de vereniging.

Vertrekpunt voor een werkgroep

Uit de inschrijvingen voor die dag bleek een grote belangstelling te bestaan voor het onderwerp van de workshop. Tijdens de Wadvaardersdag verkenden we met een select aantal mensen welke ontwikkelingen er op de Wadvaarders af komen de komende jaren, en wat die kunnen betekenen voor het wadvaren én voor de vereniging.

Die ontwikkelingen zijn natuurlijk vaak algemeen. Denk aan het steeds hoger worden van vele wadplaten (kijk ook maar eens naar de lezing van Jelmer Cleveringa tijdens de Wadvaardersdag over dit onderwerp). Of aan het veranderende maatschappelijk-politieke toneel. Daar zijn de opstellingen over de mate en manier van bescherming van de Waddenzee voortdurend in beweging.

Het lijkt het Wad zelf wel. Ook de Vereniging Wadvaarders voelt als groeiende vereniging, een toenemende verantwoordelijkheid naar de leden en naar het Wad. Uit onze korte discussie die dag, werd duidelijk dat de focus van de werkgroep i.o. zou moeten

liggen op de vertaling van die grote thema's naar concrete belangen en doelen voor ons wadvaarders in het bijzonder. Vrij en verantwoord varen is daarbij natuurlijk het credo. De bakens wijzen de weg, en kunnen, net als op het Wad, verzet worden als dat nodig is.

“Van een actievoerende club tot een betrouwbare, meedenkende partner

Werk mee

Een aantal van de deelnemers in de workshop, gaan samen aan de slag in de werkgroep 'Wadvaren in 2030'. Het idee is dat deze werkgroep de ontwikkelingen die op ons afkomen kritisch bespreekt. Die trends brengen kansen en bedreigingen met zich mee voor het Wad, en voor de vereniging. Die brengt de werkgroep in kaart.

Het doel is om het bestuur te adviseren in wat haar te doen staat de komende jaren. De discussie hierover moet concreet worden, en gevoerd worden met en gedragen worden door de leden. Hoe dat proces precies vorm krijgt weten we nog niet. Op het moment zijn er naast de kerngroep, ook al een aantal leden die hebben aangegeven dat ze graag als klankbord gebruikt worden, als de werkgroep wat wil voorleggen.

Wil je ook meer of minder intensief betrokken zijn bij deze werkgroep, geef dat dan te kennen bij de secretaris
[secretaris@wadvaarders.nl]

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

17

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

18

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

19

De nieuwe wadvaarderskalender is uit!

Op de Wadvaardersdag in januari werd de nieuwe Wadvaarderskalender gepresenteerd door Maarten Snel. Zoals gebruikelijk is deze te downloaden via de website. Echter deze keer hebben we bij een tweetal foto's ook een stukje tekst meegeleverd gekregen.

BE
RICH
TEN
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

20

De magie voor het vallen van de nacht. Foto en tekst: Ciska de Geer, Strinda

De magie voor het vallen van de nacht

De zeilen gestreken, noodgedwongen, een stuurfoutje van mevrouw met afgaand water in de Zuid Oost Lauwers.

Is het het Uithuizerwad? Geeft niet. Op de rand van een geul kun je ook prima overtijen en dan met zonsondergang door naar de plek waar je oorspronkelijk van plan was de nacht door te brengen, vraag me de naam nu niet. Dan klikt er een onweersverwachting over de marifoon. Het licht is bijna magisch.

Langzaam komt het water terug. In het donker bereiken we de onverlichte haven port Henri van Borkum.

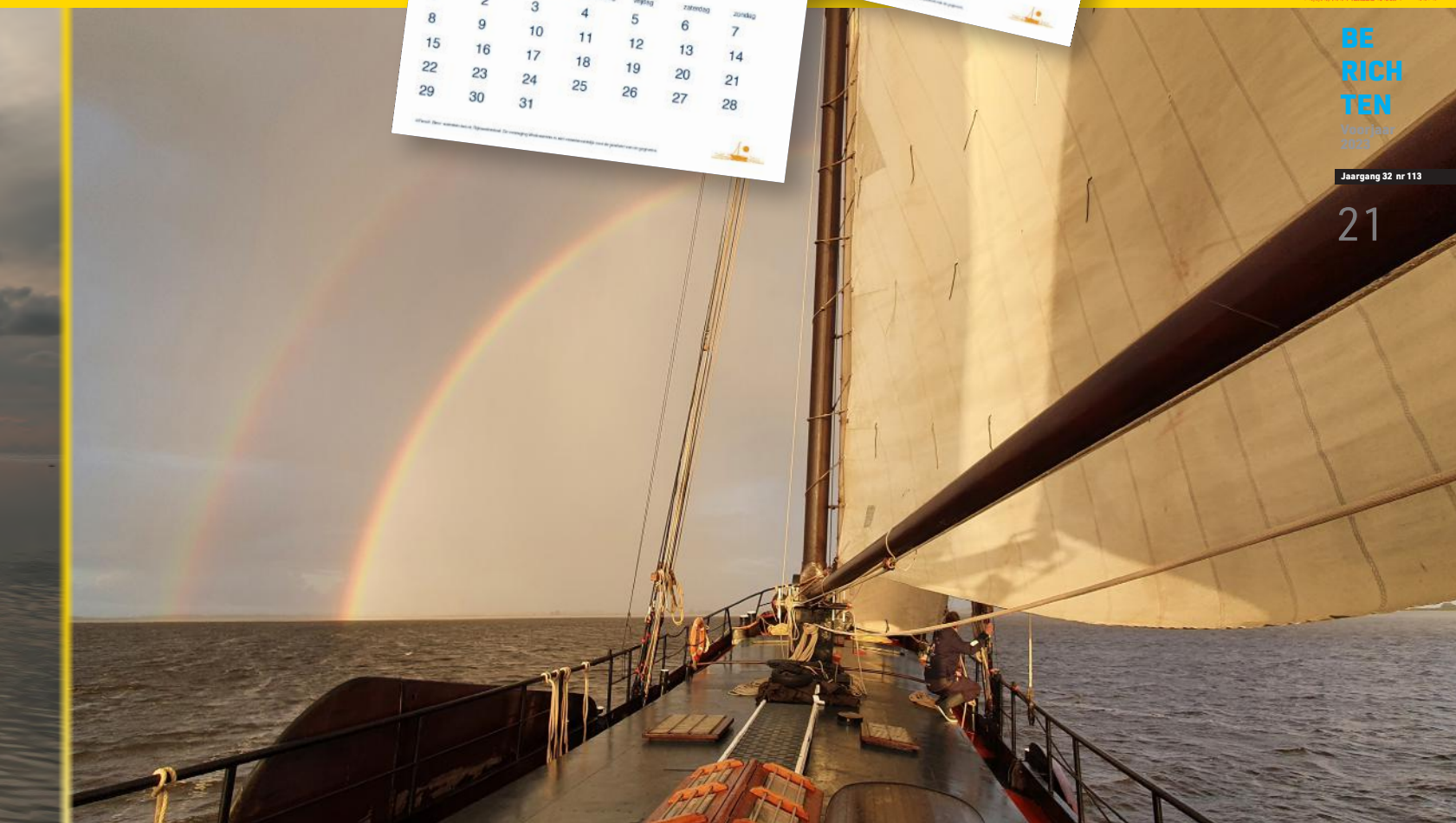
Op weg naar het licht

De foto rechts laat een prachtige dubbele regenboog zien.

Allereerst is het goed om te weten dat de straal van de primaire regenboog altijd 42 graden is. Die van de secundaire regenboog, ook wel nevenregenboog genoemd, is altijd 52 graden. Vervolgens is het leuk om te kijken waar het denkbeeldige middelpunt van deze regenbogen zich bevindt. Ingeschat zal dat een paar graden onder de horizon zitten, ongeveer 5 à 6 graden (zelfs op te meten als je de genoemde 42 graden van de primaire regenboog gebruikt). Dat middelpunt bevindt zich

pre
ee
pra
iet
ge
bo
ge

We
de
pri
ric
(na

Op weg naar het licht. Foto: Theo van Tilburg, tekst: Wim Kokx, Vrouwe Neeltje

precies tegenover de positie van de zon (achter ons), dus de zon staat een gelijk aantal graden boven de horizon. In deze foto is dat ook nog prachtig te zien door de schaduw van de giek op het grootzeil die ook iets onder de hoogte van de punt van de giek zit. Het gevolg is dat er geen regenbogen kunnen ontstaan als de zon meer dan 42 graden boven de horizon staat, bijvoorbeeld midden op de dag in de zomer. De gehele regenboogcirkel bevindt zich dan immers onder de horizon.

Wellicht overbodig om te wijzen op de volgorde van de kleuren van de secundaire regenboog. Die zijn omgekeerd in vergelijking met de primaire regenboog. Dat komt omdat de lichtstralen die vanuit die richting komen een extra keer weerkaatst worden in de regendruppels (namelijk twee keer in plaats van één keer, naast het twee keer breken

in beide gevallen). Tot slot is goed te zien dat de lucht tussen de regenbogen donkerder is dan de lucht binnen de primaire regenboog.

Dit heet de 'donkere band van Alexander' en wordt veroorzaakt doordat lichtstralen uit die richting ons oog niet bereiken door verstrooiing in andere richtingen. Binnen de primaire regenboog zorgt deze verstrooiing juist voor een extra helder licht. Maar zelfs zonder de uitleg: prachtig om te zien. Als afsluiting mijn bronvermelding het onvolprezen drieluik van Minnaert: Natuurkunde van het vrije veld (zie ook het lemma hierover in de Wikipedia). Voor de liefhebbers: doordat het copyright inmiddels is vervallen, zijn alle teksten vrij verkrijgbaar op het internet maar de boekjes staan natuurlijk ook prachtig in je boekenkast.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

22

Wat krijg je als je een Valk met een Waarschip kruist?

Stel: je hebt jouw ultieme droogvallende waddenboot in je hoofd, maar hij bestaat niet. Want het moet een mooi trailerbaar scheepje zijn. Iets van een Cornish Shrimper (maar ja....te klein) of het Cornish Crabber (tja... te groot en te zwaar).

Stel je hebt verstand van zaken en dan ook nog het lef ergens een zaag in te zetten. Dan krijg je... Wadvaarderslid Bert Jongepier. Hij ging zelf aan de knutsel.

De kop werd van een, toch al niet erg lang (660) Waarschip afgezaagd. De diepe kiel meteen ook maar. Een stalen mid-zwaardkast met kimkielen kwamen daarvoor in de plaats. Het roer werd verdiept en inklapbaar. Ten gevolge van die bouwkundige aanpassingen moesten ook extra spanten en wrangen berekend en geplaatst worden. En nu we toch aan het zagen zijn: meteen maar het kajuitdak verhoogd en een bun voor een buitenboordmotor in de kuip gemaakt. Dat laatste met pijn in het hart, want ja... die motorische luxe gaat natuurlijk wel ten koste van de zeileigenschappen.

Het enige wat hem nu nog restte was een tuig. Van een houten wedstrijd valk dus. Geruild tegen de originele binnenboordmotor van het Waarschip. Zoals wel meer onderdelen van het originele schip werden verpatst om de financiering van de modificaties

te bekostigen. Wat overigens zo goed lukte dat het project het predicaat 'budgettair neutraal' kreeg!

Zie hier: de MakeMake (God van de mensheid op Paaseiland, of minder prozaïsch: wat Bert bedenkt kunnen zijn handen makemake). Een scheepje dat regelmatig bewonderende en verwarde blikken krijgt.

Mooiste routes Top 10? Check onze site!

Voor veel Wadvaarders is (verantwoord) buiten de geulen varen iets wat ze graag doen en willen blijven doen. Heb je inspiratie nodig voor nieuwe droogvalplekken, of routes: check op wadvaarders.nl en open de menubalk Varen op het wad.

Nieuw vaarseizoen: nieuwe routes! Hierbij 'een klassieker': Harlingen Ameland: de hub van het Westwad naar het drogere Oostwad. Interessant vanwege het passeren van twee wantijen met in de staart de forse dwarsstroom in het Danziggat.

Je wilt zo vroeg mogelijk over het eerste wantij, tussen het Kimstergat en het Vingergat komen, zodat je niet met vallend water over de volgende hoeft te gaan en met al te veel stroom tegen eindigt. De meeste boten zullen zo rond half tij Harlingen verlaten. Steek je niet te diep: probeer het dan eerder. Mocht je te vroeg zijn dan kun je hier rustig achter anker wachten. Nog steeds met opkomend water vaar je het volgende wantij (Abt) over richting Vaarwater van de Zwarte Haan (VH). Is het nog steeds geen vallend water dan kun je proberen de slingerende Kromme Balg af te snijden, maar pas op: de plaat tussen de VH5 en VH20 is zeer droogvallend. Dreig je vast te lopen neem

dan snel dezelfde route terug en pik de vaargeul weer op. Wanneer je het diepe Dantziggat hebt bereikt zal de ebstroom inmiddels zijn intrede hebben gedaan. Dit betekent een forse dwarsstroom bij het oversteken naar het Molengat. Hier komen verschillende stromen elkaar tegen. Ook met windstil weer resulteert dit in woelig water: snelheid houden en er doorheen is hier het devies. Met daarna in het laatste traject flink stroom tegen.

Check wél vooraf de diepte van het Kimstergat. Voor schepen met een diepgang van 100 cm is het vaak al lastig. QuickTide helpt je hierbij.

Holwerd kruipt naar zee

Holwerd aan Zee leeft nog, zo kopte de Leeuwarder Courant eind februari nadat de Provinciale Staten (toch nog) in meerderheid voor het plan hadden gestemd. Helaas voor de Wadvaarders: wat nu voorligt is de natuurlijke variant: met gat door de dijk en binnenmeer en zonder haven. En om dit gerealiseerd te krijgen is al uitdagend genoeg. Eigendom, beheer en onderhoud van het megaproject blijven een heet hangijzer. Voor de bouw van de circa 400 accommodaties heeft zich nog geen ontwikkelaar gemeld en dan speelt, ook hier, het stikstofverhaal: een natuurstatus van het beoogde binnenmeer kan ten koste gaan van hoogwaardige landbouwgrond. Eerste vervolgstap is nader onderzoek waarbij de vraag op tafel ligt: wie betaalt straks de structurele kosten?

In de Wadvaarders nieuwsbrief van februari hebben we onze leden gevraagd of ze vinden dat Holwerd een interessante havenuitbreiding zou zijn als aanvaren mogelijk is. Een ruimte meerderheid van de 100 respondenten reageert positief. Misschien moeten we dat geluid nog eens bij de beleidsmakers neerleggen?

Baggeren in de geul onder Ameland is een variant van water naar de zee dragen

Zo luidt een nieuw gezegde. Het zal de meeste wadvaarders niet zijn ontgaan, zelfs al nemen wij niet vaak een veerboot om naar één van de eilanden te gaan. Het dichtslibben van de belangrijkste vaarroute naar Ameland leidt tot steeds grotere problemen en kosten. Het afgelopen seizoen moest rederij Wagenborg regelmatig afvaarten schrappen met laag water. Het komende jaar zal dat niet anders zijn.

“Steeds grotere problemen en hogere kosten

De heeft financiële gevolgen, maar zeker ook sociale. Wanneer Amelanders niet meer kunnen rekenen op een regelmatige veerdienst raakt dit ook de leefbaarheid van hun gemeenschap. Er wordt inmiddels elke dag gebaggerd. Vanaf maart zelfs met een tweede schip. Maar de geulwanden hier zijn veelal erg instabiel en punt is (ook): natuurwetgeving gebiedt dat het gebaggerde zand op het wad moet blijven. Dichtbij storten draagt niet bij aan een lange termijneffect van baggeren.

Inmiddels wordt er gekeken naar meer drastische oplossingen. Het verplaatsen van de veerterminal van Holwerd naar Ferwerd bijvoorbeeld. Of, voor wie echt 'out of the box' wil denken: dan toch maar een tunnel?

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

23

De nieuwe afsluitdijk

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

24

Honderd jaar geleden. Was er toen een Vereniging Wadvaarders geweest, dan had die zich heftig verzet tegen het plan om een dijk dwars door 'onze' Waddenzee te leggen. Er was ook nog geen Waddenvereniging, maar wél een Zuiderzee-vereeniging. Maar die had juist de drooglegging als doelstelling. De tijden zijn wel veranderd.

De dijk is er gekomen en wij zijn eraan gewend dat we niet meer door het Amsteldiep van Den Helder naar Medemblik kunnen varen...

Ach, het deert ons niet. Het Amsteldiep is een mooi droogvalplekje geworden. Maar de dijk was na 75 jaar wel aan vernieuwing toe. Hij was niet meer hoog genoeg. De sluiscomplexen voldeden niet meer. De waterafvoer moest beter. Onze ideeën over natuurbehoud zijn verder ontwikkeld. Daarom wordt de dijk aangepakt.

Veiligheid

De dijk wordt hoger; dat is bekend. Maar de dijk wordt ook sterker. Aan de zeezijde wordt een ondiepe vooroever gemaakt en de dijk wordt met Levvel-blokken verstevigd. Een prachtige waterbouwkundige innovatie. Dit werk schiet al flink op. De laatste Levvel-blokken zijn inmiddels geplaatst en de fabriek in Harlingen is alweer afgebroken. Verder komen er keersluizen voor als er heel hoog water is. Bij Kornwerd is de gigantische roldeur hiervoor inmiddels al geplaatst.

Waterafvoer

De huidige spuisluizen worden versterkt. En er worden twee nieuwe spuisluizen gemaakt om de capaciteit te vergroten. Door de zeespiegelstijging en de vergrootte waterafvoer van de rivieren is de spui-capaciteit dan nog niet voldoende. Daarom worden er pompen gemaakt om extra water te kunnen uitslaan.

Levvel blokken op de versterkte afsluitdijk, foto RWS

De roldeur wordt in de keersluis bij Kornwerd geplaatst, foto RWS

De vismigratierivier naast het sluizencomplex van Kornwerderzand, foto RWS

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

25

“De zeeforel en zalm zwemmen zelfstandig naar de andere kant

Verkeer

De schutsluizen worden verbreed tot 25 meter; dat is te breed voor een draaibrug. De huidige draaibruggen uit 1932 worden daarom vervangen door basculebruggen.

Waar we honderd jaar geleden nog niet bij stilstonden is dat vissen van zout naar zoet water trekken en omgekeerd. Wij legden gewoon die dijk aan. De trekvisstand werd hierdoor zorgwekkend laag. Inmiddels houden we rekening met de natuur. Daarom maken we nu bij Kornwerd een opening in de dijk om vissen de gelegenheid te bieden te passeren. Sterke zwemmers zoals zeeforel en zalm zwemmen zelfstandig naar de andere kant van de dijk. Zwakkere zwemmers als glasaal en spiering kunnen zich door de stromingen laten meevoeren. Het water van de 'rivier' volgt de getijden van de Waddenzee en heeft verschillende stroomsnelheden. Omdat in de vier kilometer lange vismigratierivier het zout en zoete water samenkomen, kunnen de vissen tijdens hun tocht geleidelijk wennen aan de overgang.

Opwekking van energie

Direct ten zuiden van Breezanddijk is een groot windpark aangelegd. Maar er gebeurt veel meer. Bij Den Oever zijn op proef getijdenturbines geplaatst. Die werkten, maar ze beperkten ook flink de spui-capaciteit. Dat was dus geen goede oplossing. Momenteel wordt er gekeken naar 'Getijdenvliegers', constructies die onderwater hangen en de stromingsenergie omzetten in elektrische energie. Ook wordt er gekeken naar een "membraan-methode" om zo elektriciteit op te wekken door de overgang van zout- naar zoetwater. De nieuwe afsluitdijk blijkt een goede aanjager te zijn voor allerlei innovaties op dit gebied.

Toerisme

De afsluitdijk heeft vanaf het begin veel buitenlandse aandacht getrokken. Het was een 'wereldwonder'. Ook nu wordt de afsluitdijk als aanjager van toerisme gezien. Er is een Waddencentrum bij Kornwerd. Er is het kazematten museum en de vismigratie rivier. Het monument De Vlieter wordt gerenoveerd en uitgebreid. En aan de Noord-Hollandse zijde is gewerkt aan 'Waddenpoort Den Oever', om dit deel toeristisch aantrekkelijker te maken.

Over een kleine tien jaar is de afsluitdijk honderd jaar oud. De renovatie is dan afgerond. En de ontwikkelingen gaan zeker door. Die dijk ligt er vast nóg wel een honderd jaar.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

26

*Je eigen boot te klein om met vrienden, familie of collegas
het wad op te gaan?*

**de
Willem
Jacob**

willemjacob.nl
info@willemjacob.nl
0502111863

Huur de Willem Jacob om het wad op te gaan
voor een zeiltocht met of zonder droogvallen vanaf Lauwersoog.

Familiedag - vriendenweekend - bedrijfsuitje - huwelijk - jubileum

FIJNE ZOMER!

Je leest **Zeilen** vanaf
€3 per maand

Zeilen
HET PAST PRECIES

Meld je aan op zeilen.nl/abonnee of bel 023-3021350

Zeilen.

De Wadden, een geschiedenis

Mathijs Deen

Alweer een boek van Mathijs Deen in deze rubriek? Ja, omdat ik het de afgelopen jaren vaak in de boekhandel zag liggen, maar er ondanks lovende flapteksten nooit mee naar de kassa ging. Laatst lag er een nieuw stapeltje; het bleek de 16e druk inmiddels (2022). Volgens de auteur zijn er meer dan 35.000 verkocht. Hoe kan een geschiedenisboek met meer dan 300 pagina's zo'n succes zijn?

Overal zand

Een van de interessantste hoofdstukken is 'Nur Sand' over de stormvloed in de 12de en 13de eeuw, waardoor de Wadden de vorm kregen zoals we die nu kennen. De Allerheiligenvloed van 1170 is hiervoor beslissend geweest. 'Voor het eerst liep het westelijk deel van de Waddenzee helemaal en permanent onder water. De vloed had Texel losgespoeld van het vasteland. Voor het eerst in ruim honderdduizend jaar waren de heuvels van Texel en Wieringen [...] onderling niet meer te voet bereikbaar.' Bovendien zocht het water zijn weg naar het zuiden en veranderde de kleine binnenzee Aelmere in een veel grotere watervlakte, de Zuiderzee. Vooral voor dit hoofdstuk is het fijn dat er aan de binnenkant van de kaften vier kaarten in het boek zijn opgenomen van de jaren 100, 800, 1500 en van het heden.

Uit het isolement

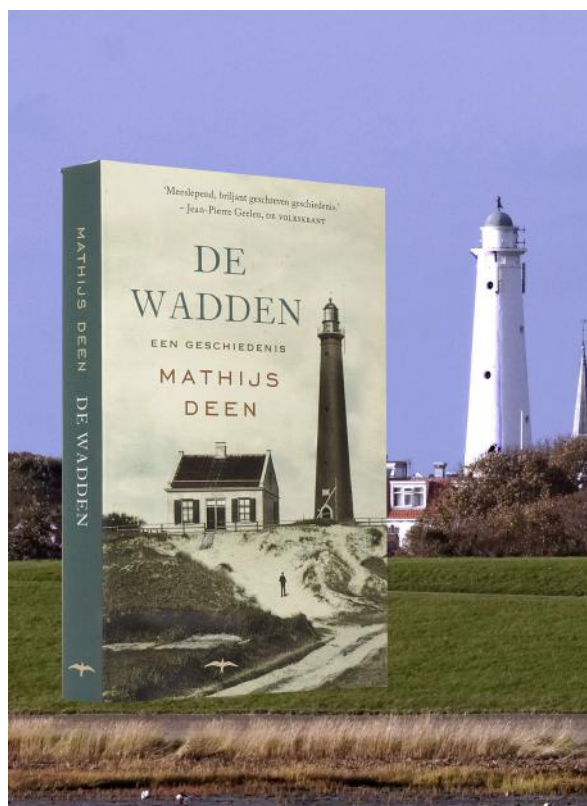
Jarenlang leefden de bewoners in Friesland, Groningen en op de eilanden vrijwel geïsoleerd van de rest van het land. De Waddenzee was gevaarlijk, slecht bevaarbaar en de rest van het land had er weinig te zoeken. Toch veranderde dat gaandeweg. Zo kwam er in 1323 een eerste vuurtoren op Terschelling met financiële ondersteuning van de stad Kampen om de koggevloot uit de Hanzestad veilig langs Terschelling te loodsen. 'De Kamper koggen hoefden in ruil voor de bouw geen baken- en vuurgeld te betalen voor het licht, de bakens en de tonnen die de loop van de geul markeerden.' In diezelfde tijd kon het eiland ook niet ontkomen aan de opkomst van de reformatie. Uit het westen gevluchte wederdopers vestigden zich op het Texel en Terschelling. En in 1583 lijfden de Staten van Holland Terschelling in uit strategische overwegingen; het zeegat was een belangrijke vaarroute voor de Hollandse handelsvloot. Een betere bereikbaarheid is doorslaggevend geweest voor de ontwikkeling van het toerisme in de 19de eeuw. Deen beschrijft vooral de financiële impulsen voor de aanleg van badhotels. Wat mij betreft besteedt hij onvoldoende aandacht aan de opkomst van de stoomvaart. Hierdoor

konden toeristen met comfortabele stoomschepen met vaste vertrek- en aankomsttijden naar de eilanden reizen.

Verbeelding

Zoals Deen zelf in de Verantwoording schrijft 'is dit geen streng geschiedenisboek'. En dat komt omdat hij volop zijn verbeelding heeft laten spreken. Zo laat hij 'het vee onrustig snuivend in de stal' tijdens een razende storm en van iemand die van Schiermonnikoog naar Ameland roeide kwam het sloepje 'schurend tot stilstand'.

Je kunt als lezer natuurlijk denken 'hoe weet Deen dit?' Maar dat moet je niet doen. Want juist deze manier van het vertellen, maakt dat je niet denkt 'Wat moet ik met de Romeinen of de Reformatie?'; maar wel dat je vlotjes verder leest. Deens aanpak doet mij denken aan de onderwijzer uit de zesde klas van de lagere school, die mijn aandacht vasthiield door de geschiedenisles met smakelijk verhalen aan te kleden.

Schiermonnikoog in 1910 en in 2022

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

27

Rondje Schier met zeekan

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

28

Met een zeekano op het Wad varen heeft zo zijn voordelen, met name door zijn geringe diepgang. Daardoor kan ik als kanoër op vrijwel elk plekje van de Waddenzee komen. Als er minder dan zo'n 20 cm water staat, kan of moet ik weliswaar uitstappen en de ondiepte wadlopend oversteken met de drijvende zeekano als een hondje aan een touwtje achter mij aan. Het is een plezierige manier van een stukje wadlopen over in principe een harde zandplaat, zonder onder de blubber te komen en het geeft afwisseling

De lage eisen wat betreft de waterdiepte geven de mogelijkheid om aparte en afwisselende tochten op het Wad te varen. Een favoriete tocht is het klein rondje Schier via de vierde slenk. Helaas alleen mogelijk met een zeekano, alhoewel ik denk dat ook een Drascombe de eerste paar honderd meter de slenk in kan varen. De Drascombe club heeft wel tochten georganiseerd in de bredere en diepere tweede slenk tot aan de Kobbeduinen. De brug van het fietspad is daar het einddoel.

De monding van de vierde slenk op de kwelder van Schiermonnikoog ligt ongeveer tussen de bakens bij de Kobbeduinen en Willemsduin in. De slenk steekt redelijk recht door de kwelder naar de duinenrij tussen kwelder en Noordzeestrand. Bij de monding is de slenk nog ca. 15 meter breed en bij hoogwater meer dan een 1 meter diep. Naar het noorden toe versmalt de slenk tot 5 à 6 meter, maar is bij de duinenrij nog maar 1 meter breed, ondieper en bochtiger.

Wat houdt het klein rondje Schier in?

In het kort de route: vanuit de buitenhaven Lauwersoog over oostelijk Brakzand naar de monding van de vierde slenk, over de slenk door kwelder tot de noordelijke duinenrij tot de slenk te ondiep en te smal wordt. Met de kajak op een kanokarretje het brede strand over en door de branding de zee op, op weg naar de westpunt van Schiermonnikoog of als je nog genoeg puf hebt, doorsteken naar Engelsmanplaat en over de Zoutkamperlaag terug naar Lauwersoog.

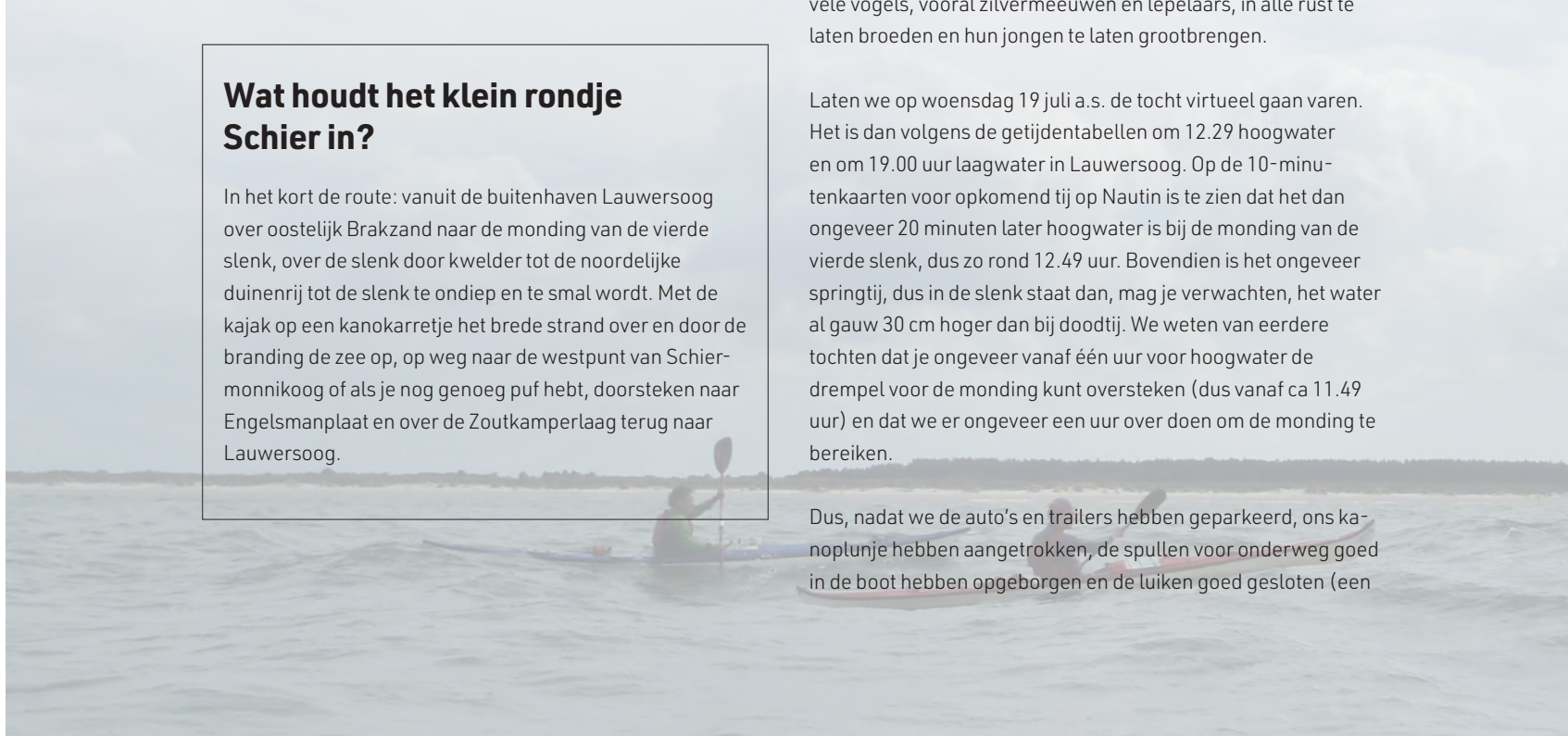
“Het is een jaloersmakende kanotocht

Het is een jaloersmakende, afwissende tocht, maar als troost kan ik melden dat afgezien van het kweldergedeelte ook voor iets grotere boten dan een zeekano er op stukken van deze tocht toch ook wel mogelijkheden liggen.

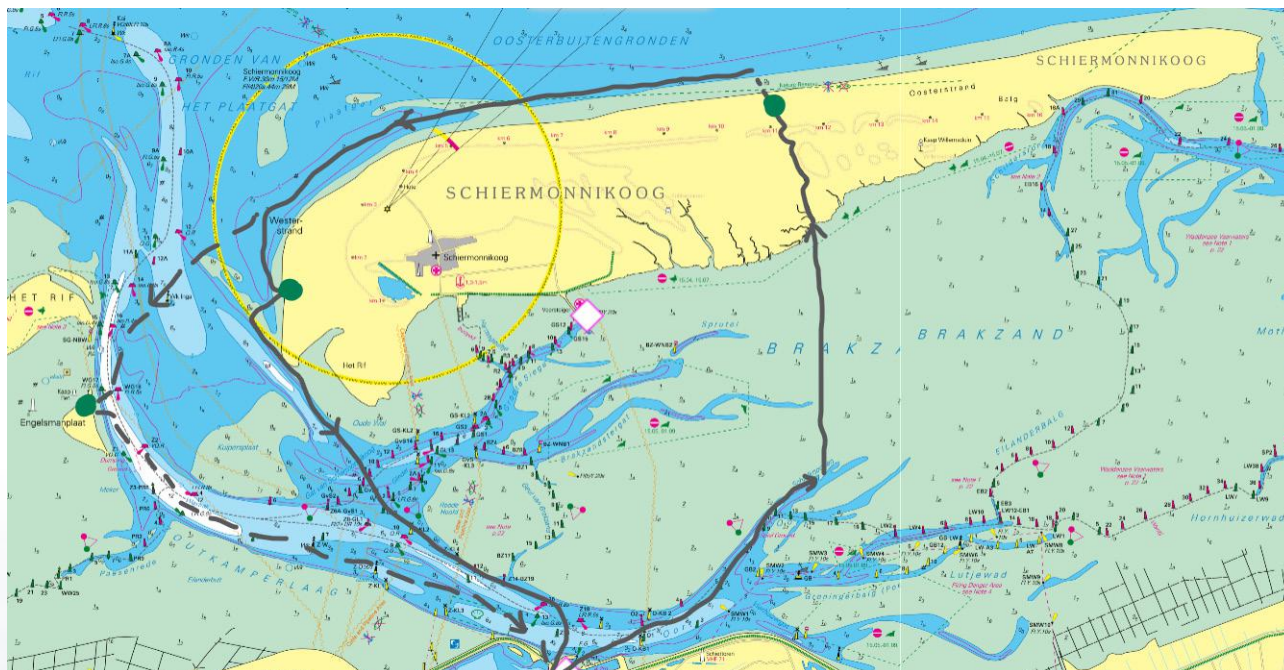
Tussen 15 april en 15 juli zijn op Schiermonnikoog de kwelder en de kuststrook eronder tot aan boei EB18 verboden gebied om de vele vogels, vooral zilvermeeuwen en lepelaars, in alle rust te laten broeden en hun jongen te laten grootbrengen.

Laten we op woensdag 19 juli a.s. de tocht virtueel gaan varen. Het is dan volgens de getijdentabellen om 12.29 hoogwater en om 19.00 uur laagwater in Lauwersoog. Op de 10-minutenkaarten voor opkomend tij op Nautin is te zien dat het dan ongeveer 20 minuten later hoogwater is bij de monding van de vierde slenk, dus zo rond 12.49 uur. Bovendien is het ongeveer springtij, dus in de slenk staat dan, mag je verwachten, het water al gauw 30 cm hoger dan bij doottij. We weten van eerdere tochten dat je ongeveer vanaf één uur voor hoogwater de drempel voor de monding kunt oversteken (dus vanaf ca 11.49 uur) en dat we er ongeveer een uur over doen om de monding te bereiken.

Dus, nadat we de auto's en trailers hebben geparkeerd, ons kano-plunje hebben aangetrokken, de spullen voor onderweg goed in de boot hebben opgeborgen en de luiken goed gesloten (een

Kano via vierde slenk

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

29

zeekano heeft voor en achter de zitkuip twee waterdichte compartimenten die met dekluisen wordt afgesloten), ons hebben aangemeld bij de toren Schier, stappen we om kwart voor 11 in de kano's naast de lage steiger bij het havengebouw en varen goed uitkijkend voor andere schepen de haven uit en slaan naar stuurboord de Oort op. Zeekanoërs zijn de voetgangers op het water; we worden gemakkelijk over het hoofd gezien en krijgen vaak geen voorrang waar dat wel zou moeten, bijvoorbeeld van medewadvaarders die op de motor varen en denken voorrang te hebben. Maar dat hand voor motor gaat, in elk geval onder de recreatieve vaarders, weet men vaak niet of het wordt genegeerd. Maar op deze doordeweekse dag is het op dit deel van het Wad vermoedelijk uitgestorven en hebben we het oostelijke wad voor ons alleen.

We profiteren volop van de stroming naar het oosten

We zitten nog anderhalf uur voor hoogwater en profiteren volop van de stroming naar het oosten. Oort gaat over in Schildknoopen en bij de O13 wordt het oppassen. De betonde route buigt daar naar het zuidoosten richting Lutjewad, maar wij willen noordwaarts. Van vorige tochten weten we dat we nog circa 100 meter oost moeten aanhouden en dan pal noord moeten varen over Brackzand om in de buurt van de slenkmonding uit te komen. Maar ja, probeer met een westen- of oostenwind maar eens

je route aan te houden. Door het midden van de bakens op de kwelder aan te houden komen we in de buurt van de slenkmonding uit. Het is iedere keer weer verrassend hoe laat je de monding van de slenk in beeld krijgt.

De slenk wordt steeds smaller

Op het tweede deel van de route naar de slenk varen we over een hoger gedeelte van Brackzand en kun je de zandbodem door het heldere water zien op ongeveer een halve meter diepte. Dan is

het goed om even met je hand door het zand te woelen op zoek naar kokkels en zo vanuit je boot een maaltje kokkels voor later te verzamelen.

We zijn bij de ingang van de slenk

Meeuwen liggen vaak voor de ingang van slenk en helpen ons zo de monding te vinden. Als we de tijd goed hebben ingeschat vaar je zo over de drempel vlak voor monding de slenk in. Die drempel is neem ik aan ontstaan doordat het in- en uitstromende water meteen naar het oosten afbuigt.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

30

“We laten de plant staan

Zeekraal plukken, het is even een handigheidje

Het is eind juli en dat betekent dat we niet meteen doorvaren maar voor straks en de volgende dagen in het uitgestrekte zeekraalveld op de linkeroever een paar boterhamzakken met de toppen van zeekraal vullen. Het kan vanuit de kano, maar vaak is het handiger om toch uit te stappen. Het is even een handigheidje, maar als je de plantjes op 5 tot 10 cm onder top (afhankelijk van de grootte van de plant) afknapt, laat je de plant staan en heb je voor jezelf het sappigste gedeelte van de plant. Later in het seizoen gaat de getopte plant gewoon bloeien en zaad vormen en kan zo voor volgend jaar voor nieuwe zeekraal zorgen. Vanaf de kwelder is dit zeekraal vrijwel niet te bereiken.

We vervolgen onze tocht door de slenk. Doordat het water bijna tot aan de rand staat, heb je prachtig uitzicht over de kwelder, met overal in de lucht zingende veldleeuweriken en tal van andere vogels op de kwelder. Als je later in het jaar gaat, bloeit lamsoor en zeeaster, maar ja, dan is de zeekraal inmiddels verhout en rood geworden en niet meer te eten. Varen door de slenk is een geheel andere ervaring dan het deel ervoor over het

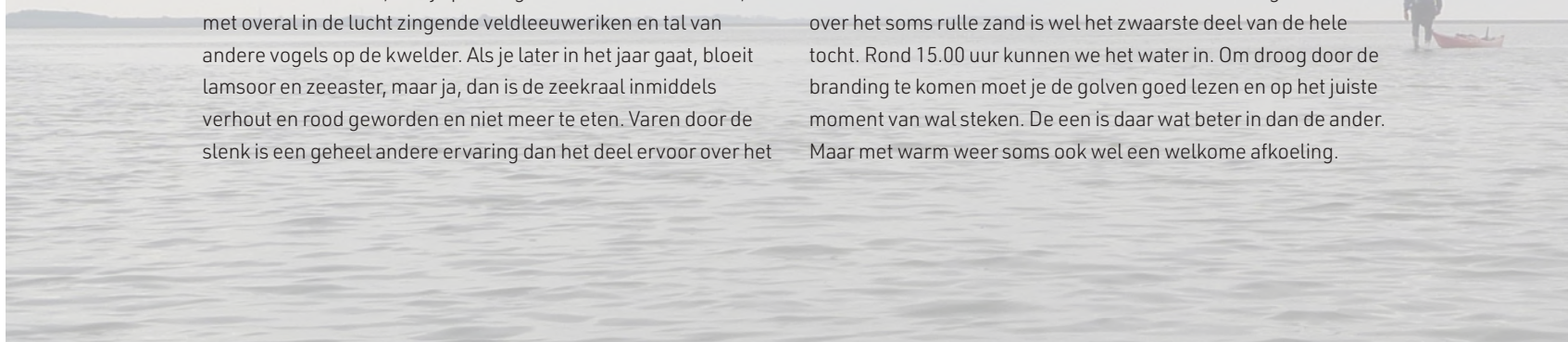
wad. Als we onderaan de duinenrij zijn, loopt het inmiddels tegen half twee en de hoogste tijd om de kano's op de kant te trekken en op ons gemak te lunchen met uitzicht over de kwelder. Voor veel kanoërs is de route over zee terug te veel en te ver en die moeten na de lunch terug. Dan is het wel zaak het water in de slenk in de gaten te houden. Het is dan verstandig om niet later dan één uur na hoogwater weer het wad op te zoeken, wil je voor de terugweg genoeg water onder de boot houden. Meestal lunch je dan halverwege de slenk en stap je in de boot zodra je ziet dat het water weer begint te dalen. Misleitend is dat aan het wateroppervlak vaak nog een opkomende stroom staat, terwijl het water al wel aan het zakken is.

Maar we willen door

Volgens de 10-minutenkaart is de hoogwater-kentering op die plek aan het Noordzeestrand zo'n 20 minuten eerder dan bij Lauwersoog, dus rond 12.09 uur. De stroomsnelheid van het afgaand tij is het sterkst tussen en het tweede en vierde uur, dus tot ongeveer 16 uur's middags. De afstand van ons vertrekpunt op het strand tot de westpunt Schier is zo'n 8 kilometer en eenmaal op het water overbruggen we die afstand geholpen door de stroom binnen één uur.

Als het mooi weer is met een lekker oostenwindje kunnen we ook besluiten door te steken naar Engelsmanplaat. Dat is wel 14 kilometer weg en dan is het een kleine twee uur varen. Als we om half drie geluncht en wat rondgewandeld hebben, zetten we de kano's op de meegenomen kanowieltjes en trekken die over het strand naar de waterrand en de branding. Dat stuk over het soms rulle zand is wel het zwaarste deel van de hele tocht. Rond 15.00 uur kunnen we het water in. Om droog door de branding te komen moet je de golven goed lezen en op het juiste moment van wal steken. De een is daar wat beter in dan de ander. Maar met warm weer soms ook wel een welkome afkoeling.

“We zetten de kano op wieltjes

Op zee varen we enkele honderden meters uit de kust naar de westpunt van Schiermonnikoog waar we rond 16.00 uur aankomen en dan afhankelijk van weer, conditie en zin moeten we besluiten of we doorsteken naar Engelsmanplaat of op Schier blijven.

We trekken de kano over het strand

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

31

We komen aan bij de Engelsmanplaat

Eenmaal aan de westpunt of op Engelsmanplaat aangekomen moeten we daar wachten op de laagwaterkentering om met het opkomend tij terug naar Lauwersoog te varen. Volgens de 10-minutenkaart voor afgaand tij valt de laagwater-kentering tussen Engelsmanplaat en Schier 20 minuten eerder dan in Lauwersoog, dus om 18.40 uur. De zon gaat om 21.50 uur onder en we rekenen ongeveer een uur varen van westpunt Schier of Engelsmanplaat naar Lauwersoog. Dus hebben we in principe tot 20.00 uur de tijd om nog iets te doen op Schier of Engelsmanplaat. Om 20.00 uur hebben we ook meer profijt van de stroming van het opkomend tij. Als we op Schier blijven, hebben we vier uur de tijd om een heerlijk maaltje met kokkels en zeekraal plus wat we nog van huis hebben meegenomen te maken en kunnen we zelfs nog een wandeling naar het dorp maken. Steken we toch door naar Engelsmanplaat dan kunnen we wellicht ook nog wat mossels en misschien wat oesters verzamelen om onze maaltijd verder mee te verrijken.

Lunch in de 4e slenk

We gokken op mooi weer en varen door naar Engelsmanplaat en trekken rond half vijf even ten zuiden van het vogelwachtershuisje onze kano's op het strand. We zetten ons strandkoepeltentje op, halen onze kookstellen en pannen tevoorschijn, wassen de zeekraal goed schoon om de eventuele vogelpoep en smoren die kort, koken de kokkels (anders dan mosselen hoeven kokkels niet gespoeld om het zand kwijt te raken). Samen met pasta, kruiden en een wijntje (ééntje, want we moeten nog varen) genieten we van de vroege avond. Op het natte stuk Engelsmanplaat achter ons foerageren vele stelt- en strandlopers. Intussen komen de beide vogelwachters van Engelsmanplaat even langs voor een praatje. We kennen elkaar al van eerder en omdat ik voor het waddengebied

de wisselende periodes van afsluitingen van Natura2000-gebieden op Nautin en wadkanovaren.nl actueel houdt. Van hen hoor ik meteen hoe het met de broedkolonie sterns op het Rif is gegaan en wanneer het Rif waarschijnlijk weer vrijgegeven kan worden. Zij gaan daar zelf niet over, maar de Waddenunit.

Terug naar Lauwersoog

Nadat we de afwas met zoutwater hebben gedaan, een laatste kop koffie hebben genomen, stappen we half acht in de zeekano's en varen misschien wel voor de honderdste keer De Zoutkamperlaag af naar Lauwersoog, maar niet dan nadat we onderweg even bij Kuipersplaat de zeehonden op de plaat hebben geteld. Terug in Lauwersoog en op de kade is het een weldaad om het zout van je af te douchen in het havengebouw. Naast het havengebouw gaat toch het Werelderfgoedcentrum na veel protesten van havengebruikers verrijzen. Het havengebouw met het sanitair voor de buitenhaven zal daarvoor moeten wijken en wordt afgebroken en het is ons uiteindelijk gelukt (tot aan de Raad van State toe!) de belofte gestand te krijgen dat in het gebouw een sanitaire unit voor de buitenhaven komt met een eigen ingang.

Met een iets grotere boot dan een zeekano is een bezoek aan de vierde slenk ook mogelijk. Wie de monding van de vierde slenk in wil varen kan, in plaats van via Schildknoopen de slenk te benaderen, dat vermoedelijk beter via de route onder de kwelder van Schier langs westelijk vanuit de Groote Siege of oostelijk vanuit Schildersron. Doorsteken naar het Noordzeestand kan alleen per zeekano, dus keer bijtijds terug naar dieper water, of val er droog en verken de kwelder te voet.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

32

NAZ-Schepen
Harlingen

Noordkaper 28 - 31
Wanderer 36 - 40

Zeegaand, droogvallend
Op elk water thuis

www.nazeeuw.nl
info@nazeeuw.nl
0654 318 163
0517 430 177

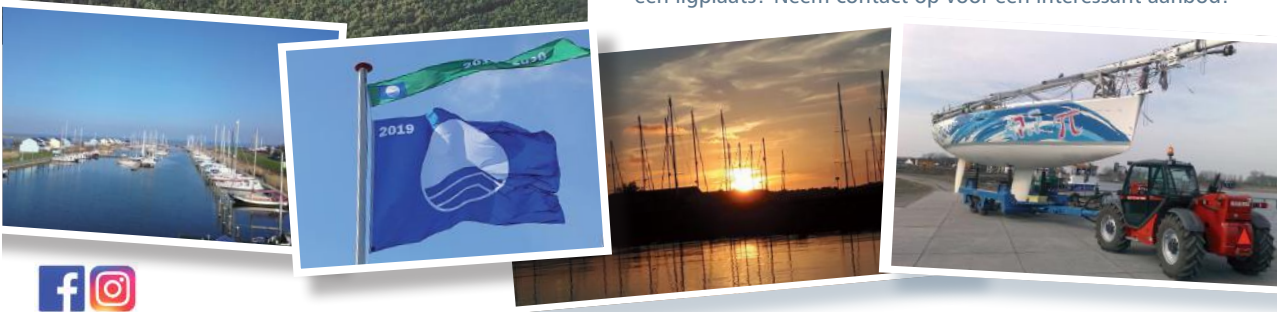

JACHTHAVEN
Marina
Den Oever

**DE TOEGANGSPOORT NAAR DE WADDENZEE,
IJSELMEER EN DE NOORDZEE**

Jachthaven Marina Den Oever BV is een gezellige, beschutte haven direct gelegen aan het IJsselmeer, de Waddenzee en de Noordzee. Een ideale uitvalsbasis voor een weekend of een vakantie met de boot op zoet of zout water. Geïnteresseerd in een ligplaats? Neem contact op voor een interessant aanbod!

f i

OOK VOOR SERVICE, ONDERHOUD EN WINTERSTALLING

voor meer informatie:
www.marinadenoever.nl

LIGGEN OP ZOET, DIRECT AAN HET WAD!

Wadvaarderswinkel

Wadvaardersvlag

De echte Wadvaarder vaart met de Wadvaardersvlag in top.

Nieuwe leden krijgen hun eerste (kleine) vlag gratis.

De vlag is er in twee maten:

Grote vlag (70 x 50 cm) inclusief verzendkosten: €15,00

Kleine vlag (45 x 35 cm) inclusief verzendkosten: €12,50

Bij verkoop tijdens vergaderingen e.d. worden de verzendkosten à €2,50 niet berekend.

Bestellen van een vlag is eenvoudig: maak het juiste bedrag over op IBAN NL74INGB00039913 05 (voor buitenland: BIC = INGBNL2A) t.n.v. Wadvaarders te Groningen onder vermelding van de gewenste vlag. Vergeet deze vermelding niet!

NB. Om de afhandelingskosten enigszins beperkt te houden, wordt niet elke bestelling direct verstuurd. De bestellingen worden verzameld en eens per maand uitgevoerd. Dus even geduld gaarne, na een bestelling.

T-shirts en polo's met Wadvaarderslogo

Deze producten van uitstekende kwaliteit zijn online te bestellen bij Spreadshirt via www.wadvaarders.nl

Bijvoorbeeld zo'n fraai Premium T-shirt met korte of lange mouwen, of een poloshirt, een Hoodie of zelfs een Baby body (leuk om cadeau te geven!), te veel om op te noemen. Allemaal bedrukt met het Wadvaarderslogo. Bestel eenvoudig online!

Bedrukking in geel

Tas van stof €7,99

Premium T-shirt €15,99

Apparel T-shirt €18,99

Baby body €14,99

Vrouwen T-shirt €15,99

Hoodie €26,99

Prijs inclusief bedrukking, exclusief verzendkosten.

Wadvaarders kalender

Download van onze website!

Unieke kalender met prachtige foto's en handige getijde informatie in één.

Op iedere maand staat een Waddenfoto, gemaakt door een Wadvaarder. Voor iedere dag zijn de hoog- en laagwatertijden met de bijbehorende waterstand ten opzichte van NAP dan wel LAT vermeld.

Er zijn twee versies: een met de getijde-informatie voor Harlingen en een met die informatie voor Lauwersoog. U kunt dus de best bij uw vaargebied passende kalender uitzoeken. Overigens bieden beide versies een omreken tabel om de hoog- en laagwatertijden voor andere Waddenhavens te berekenen.

**BE
RICHTEN**

Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

Vereniging Wadvaarders staat voor vrij en verantwoord varen op de Waddenzee, goed zeemanschap, met respect voor de Erecode, in evenwicht met de natuur en zonder onnodige beperkingen.

Vereniging voor vrij en verantwoord varen op de Wadden. Opgericht: februari 1990.

**BE
RICH
TEN**
Voorjaar
2023

Jaargang 32 nr 113

34

BESTUUR VERENIGING WADVAARDERS

Rob Leemans, voorzitter
Robbert van der Eijk, secretaris
Peter Doting, penningmeester
Bertien Broekhans, lid
Gerard van Dorp, lid
Johan Weijland, lid
e-mail: bestuur@wadvaarders.nl
of postbusadres secretariaat.

SECRETARIAAT EN LEDENADMINISTRATIE

Vereniging Wadvaarders
Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

Adreswijzigingen of vragen over de contributie kunt u doorgeven via onze website www.wadvaarders.nl/contact of per post naar bovenstaande postbus.

CONTRIBUTIE

Minimaal €28,- per jaar bij automatische overschrijving; bij handmatige overschrijving minimaal €33,- per jaar.
IBAN: NL74INGB0003991305 ten name van Wadvaarders te Groningen.

INTERNET

Website: www.wadvaarders.nl
E-mail: info@wadvaarders.nl

Noordpolderzijl, foto Jan Ubels
(CC BY-NC-ND 2.0)

COLOFON

Berichten is een uitgave van en voor leden van de Vereniging Wadvaarders en verschijnt tweemaal per jaar (voor- en najaar) in een oplage van 2500 exemplaren.

REDACTIE

Lex van Gijssel (coördinatie), Paul Raasveld, Robbert van der Eijk, Wim Blankenstijn en Nieske Blaauw.

E-mail: berichten@wadvaarders.nl
of Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

VORMGEVING

Wiep.frl bureau voor grafische vormgeving, Heerenveen.

Aan de inhoud of het ontvangen van Berichten kunnen geen rechten worden ontleend.
Overname van foto's en teksten - ook na publicatie op de website van de Wadvaarders - is alleen toegestaan met bronvermelding en met toestemming van de fotograaf of auteur.
Nautische kaarten zijn nadrukkelijk niet bestemd voor navigatiedoeleinden.

Erecode voor Wadvaarders

De Vereniging Wadvaarders maakt zich sterk voor vrije én verantwoorde recreatievaart op de Wadden: met goed zeemanschap, respect voor de Erecode, in evenwicht met de natuur en zonder onnodige beperkingen.

Hieronder de Erecode, zoals die met alle belanghebbenden op het Wad is overeengekomen:

Vogels

- Vaar en anker niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga pas van boord als vogels die op de waterlijn foerageren zijn verdwenen.
- Loop niet naar groepen vogels toe en blijf dicht bij elkaar.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar, tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Zorg bij opkomend water weer op tijd aan boord te zijn, zonder de vogels te verstoren.
- Weet dat als de eerste vogels opvliegen, u te dichtbij komt.

Zeehonden

- Vaar niet te dicht langs oevers waar zeehonden rusten.
- Niet varen, ankeren of droogvallen in de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Weet dat zodra een zeehond zijn kop opsteekt, u te dicht bij de groep komt.

Wat vanzelf spreekt

- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Vaar niet sneller dan de wettelijk toegestane snelheid van 20 km per uur (snel-varen is alleen toegestaan in de betonde geulen tussen zee en havens en in de veerbootroutes).
- Gooi geen afval overboord.
- Vermijd harde muziek, luide radio of marifoon.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Houd uw hond aangelijnd.
- Werk niet aan het schip met verf, olie, diesel, oplosmiddelen.
- Ga niet vliegeren. Wadvogels denken dat een vlieger een roofvogel is.
- Probeer niet met motorgeweld los te komen.

Als u zich aan de Erecode houdt:

- Kunnen vogels voldoende eten en rusten om gezond te blijven, voldoende jongen te krijgen en groot te brengen en voldoende vetreserves op te doen voor de lange trekreizen;
- Kunnen zeehonden voldoende rusten om gezond te blijven, te verharen en hun jongen groot te brengen;
- Kunt u blijven genieten van al die rijke en unieke natuur in deze laatste wildernis van Nederland, het Werelderfgoed Waddenzee!

WADVAARDERS

Achterlijker dan dwars

Tjeerdo met zeehond Immetje op Immetje.

Zijn we iets opgeschoten?

Met de kennis van nu kijken we terug naar het verleden. We vergelijken verleden met heden en belichten daarbij verschillen en overeenkomsten.

Immetje

In 1978 werd de zeehond in de Waddenzee niet beschermd, wel was de zeehondenjacht sinds 1962 verboden. Het water van de Rijn, IJssel en Maas was ongelooflijk smerig en het waddenwater raakte steeds vervuilerd. Wadvaarder Tjeerdo Wieberdink vertelt: “In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam je op het Westwad geen zeehond meer tegen. Pas als je naar het oosten zeilde, kwam je de eerste tegen bij Ameland. De zeehondenstand was dramatisch laag met 350 tot 400 exemplaren. De soort werd echt in zijn voortbestaan bedreigd. Toen wij vernamen dat er bij Rottemeroog een huiler lag, zeilden wij er met onze platbodembodem Immetje naar toe. We pikten het huilertje op en zeilden naar Pieterbuuren waar Lenie ’t Hart ons al stond op te wachten. “Je hebt hem toch geen melk gegeven, he!” Trots waren we als wadvaarders. Lenie gaf de pup de naam van ons schip: Immetje.

In 2022 werd de jaarlijkse zeehondentelling gehouden. Sinds 2010 zwemmen er gemiddeld zo’n 7000 gewone zeehonden in de Nederlandse Wadden. Daarbij komen nu nog de 6500 grijze zeehonden. Het is vrijwel onmogelijk om tijdens een waddentochtje geen zeehond tegen te komen. Toch vertelt zeehondenexpert Brasseur: “Het lijkt er op dat weinig pups overleven. Als we iets fout doen in de Waddenzee of Noordzee, moeten we dat stoppen. Dan houden we misschien nog wat zeehonden over.”

